

Георги Караджов

СОНАТА

(музикални новели)

ГЕОРГИ КАРАДЖОВ
СОНАТА
МУЗИКАЛНИ НОВЕЛИ

chitanka.info

МУЗИКА ТРИОСОНАТА

I

По дългата колонада на вътрешния двор. Тихо пролетно утро. Манастирски аромат на старо дърво жадно всмуква измития от ранния дъжд въздух. Весело безразборно чуруликане се блъска в арките, разсипва се по плочите, разтваря се в кадифения кънтеж на енергичните му стъпки. На пръсти се промъква далечна, но все по-настойчива музика. Някъде във вътрешността на сградата виола да гамба упражнява пасажи от триосоната. Вратата, масивна, с дърворезба — антична арфа — утринното слънце оживява, настройва дървените ѝ струни. Залата с тъмнокафявите плюшени драперии меко приютява вишневите звуци на виолата. В хладния мрак единственото светло петно — малко открито прозорче, в него — цяла от светлина — гамбистката, удивително млада, почти дете, сериозно съсредоточена в звуците. Ренесансови къдрици, тъмноруси. Музиката внезапно секва, момичето повдига кафяви бездънни очи и изпуска лъка, който описва дъга във въздуха и бавно, много бавно започва да пада. Погледите се сплитат. Звуци от светлина, нежни мълнии. Като при светкавица, в безкрайно малка частица от мига мракът е разпилян и нещата бързо обличат форми, обеми, цветовете, светът се забулва във видимост, израз, образ...

Музиката се появи веднага, потече буйно през него и той направи неволно движение с ръка — да не се удави. Нотната хартия, грижливо подредена върху махагоновия шкаф, поиска да полети, блъсна се във въздуха, посипа петолинията си те се разпиляха по пода. Мاستилото изписа огнена диря след извисилото се перо и послушно притихна върху точката на нотния ключ. Ромбоидите на нотите закапаха като дъжд. Гамбистката се наведе над коленичилиия на земята пишец мъж. Нотите любовно докосваха раменете, ръцете, откритата ѝ шия, галеха строгите ѝ страни, надничаха плахо в сериозните очи, на дъното на които като цвят се разтваряше обещание за усмивка. Последна нота. Тактова черта. Очите му задъхано притичаха през написаното. Още мастило. Заглавие. „Ла музика“. Перото замръзна във въздуха, в

спрелия миг безтегловност увисна тежко между тавана и каменния под. И тишина, която можеш да пипнеш с ръка.

Падащият лък най-после достига пода и се удря в него. Мъжът се сепва от трясъка, навежда се леко, повдига лъка и го подава на момичето. Обърканост, виновност, кратка блажена паника измества за миг строгостта от кафявите очи. Ръката протяга нежна длан, за да поеме подадения лък, светлина заиграва по гладките тънки пръсти, почти прозрачно бели, тиха светлина, изцедила звуците, капките музика, които е съдържала в себе си, уморена. Мъжът поема ръката и полага в нея лъка. Тогава масивната врата с трясък се отваря, шум, блясък, гласове нахлуват в стаята, създавайки предсътворителния хаос на репетицията. „Добро утро — казва мъжът тихо. — Моля, вземете нотна хартия, имам нова мелодия за риторнела на музиката“.

II

Сънуваше музика. Леко, въздушно, със скоковете на сърна се движеше в самата ѝ същност, в лабиринтите между огромни, висящи във въздуха причудливи фигури, спираше, връщаше се назад, вслушваше се, обикаляше в кръг, проправяше нови пътеки — тежките, сякаш непоклатими форми отскачаха покорно само като ги докоснеше. В работата му прекрасната координация на движенията беше ковачница на ритми. Колкото повече навлизаше навътре в същността, колкото повече приближаваше центъра на лабиринта, толкова по-сини, по-стъклено прозрачни, по-леки ставаха формите, но той нямаше време да спре и да им се възхити, той бързаше, бързаше, бързаше. Изведнъж долови тихи гласове. Спря, опита се да разбере за какво говореха, леко се плъзна в посоката, от която идваха. В центъра на построението видя кръгла кристална зала с голяма маса и няколко стола. На столовете седяха сериозни, официално облечени мъже. Понечи да ги поздрави, но се смути и незабелязано се отпусна на единствения свободен стол. Говореше млад, среден на ръст мъж с посивяла брадичка. „И Метастазео, да, — казваше той. — Наистина аз написах нотите, аз покачих девицата на кладата, но Клодел — как само прилича името му на «клада» — да, той написа ораторията, аз само му помагах“. „Музиката е послушна дъщеря на поезията — каза беловлас старец, седящ от лявата му страна. — Тя се ражда от думите, от тяхната интонация, остава ѝ само послушно да следва текста“. „Едно и също е! — възрази голобрад мъж с бледо изпито лице от другия край на масата, — текст и музика. Не две части на нещо общо, едно са. Затова трябва да се пее на латински, тъкмо защото този език е забравен. Текста не трябва да разбира никой, той има смисъл само като звучене, като музика на изговора. Която и трябва да доразвием“. „Все пак — отговори първият — когато изписваш «Домине», върху сричката до — всички пеят нотата «до». Ти извеждаш текста от неговата конкретност към абстракциите, които носи, разлагаш го до срички, съединяваш семантиката му с неговата фонетика“. „Там е — обади се,

сякаш на себе си, мъж на средна възраст, седнал в страни от масата върху пода, пишещ нещо в малко кафяво тефтерче, — там е, мисля, че я намерих — в различието между значение и звучене на текста, в допирната точка на това противоречие“. „Поезията?“ — попита беловласият, като отпи глътка вино от тежката чаша пред себе си. Седналият на земята кимна, огледа се, вдигна внимателно една отронена троха, сложи я в устата си и пак се наведе над тефтерчето си. „Музиката я създава народът — издекламира някой меко от самия край на масата. — Ние само я аранжираме“. Гласовете зажужаха по-тихо. Непоканеният оглеждаше говорещите, залата, странната светлина, не идваща отникъде, просто съдържаща се в частиците на въздуха, не смееше да погледне нагоре, за да не го смаже огромния купол с бездънността си. Точно тогава забеляза сред седящите човек, облечен не като другите, а с окъсана стара дреха, разчупващ голям кръгъл хляб, човек с много тъжни очи и властна красота. До него, почти облегал на гърдите му, русокос юноша го питаше нещо шепнешком. Мъжът отговори тихо: „Комуто подам натопения залък. Той ще бъде“. Натопи един залък хляб в блюдото пред себе си и протегна ръката си. Към него. „Хайде, — каза меко, — имаш работа. Иди, свърши я“. Ужас изпълни цялото му тяло. Поиска да извика „Не аз, защо аз!“, но гласът не излизаше от гърлото му. Залата се пропука, тъмни облаци нахлуха от всички страни, ослепителен мрак, мощен акорд в тромбони — и се събуди. Будно тялото се оказа оловно тежко, не беше възможно да го раздвижи. Лежеше безпомощен като на дъното на пропаст и още чуваше акордната поредица на тромбоните, слизането, стъпка по стъпка, на Певеца към Дъното.

III

И категоричния акорд на морето. Шепнещи сини длани, замръзнал в дюните жест. Корнетът на слънчевия ручей, разсипани по гребена на генерал-баса звуци светлина, отскачащи, потъващи, умиращи в неумолимото синьо — мажора на вълните. Зад него остана нежното тремоло на тръстиките, строгата неравноделна ритмика го замайваше, вълна след вълна измиваше изкуствените музикални построения от напрегнатото съзнание, окъпваше нажежената мисъл с хладната отмора на съвършенството. Истинската, единствената музика. На сътворението, на откровението. И сякаш още един последен щрих, още една цветна мазка, още една траектория на четката, за да запулсира неподправеното вълшебство, магията на завършеността, жадуваната цялостност. Стъпки, тихи стъпки, рисуващи загадъчна плетеница в пясъка, боси стъпки. Леки като въздуха, прозрачни като водата. Едно момче и две момичета, млади, чисти, голи. Хармонично единство на хора и стихии, единение на движения и звуци, контрапункт на линии и форми. Творение или Опера. Танцуваха старинен обреден танц, жреци на древен мистичен ритуал. Строгите изящни движения не просто се сливаха с музиката на морето, не бяха само нейна сянка, нейно продължение и осмисляне в света на формите, на обемите. Те бяха самата музика, нейните кодови знаци, нейната графична стихия, нотите ѝ. Въздушната осморка на момчето, последователно завъртащо се с едното и с другото момиче, кръговете на момичетата — пътеки на звезди. Беззвучното нажежаване на струни — невидимото докосване на телесните сфери и винаги безпокойният фон на морето, вкаменил законите си в жеста на дюните. Благословената прегръдка на музите, съзнанието за тяхното единство. Защото какво е операта, ако не идеята за единство на света. Оправданието. Той коленичи бавно пред танцуващите жреци в храма на вселената и започна да пише като омагьосан. Нямаше хартия. Записваше нотите с пръсти направо върху сухия пясък, яростно, неистово.

Пясъците са по-нетленни от пирамидите.

МУЗИКАНТИТЕ

I

Понякога пристигаха в последния момент, хвърляха мокрите палта, шапки, шалове, чадъри на гардероба, задъхано се изкачваха до балкона и влизаха в залата заедно с аплодисментите и диригента, друг път идваха достатъчно рано, за да се наредят на опашката за билети и да разменят по някоя дума с дебелия касиерка или с нисичкия уредник на залата, който изглеждаше нелепо сред официалните облекла със своята синя престилка. Тогава срещаха познати и обсъждаха с тях напечатаните на жълтеникава вестникарска хартия програмки, хвалеха предварително туй-онуй, съжаляваха, че са пропуснали еди-кое си, защото миналия четвъртък са били болни, или са имали гости, изразяваха възхищение от някое произведение, включено в тазвечерната програма, както и недоумение от друго такова, осведомяваха се кой от двамата диригенти ще дирижира тази вечер и кой ще седи на първия ред на балкона да слуша колегата си и, ако все още имаше време, извъртаха разговора към общи познати, научаваха за пореден път за поредния брак на някоя колежка, близка или далечна роднина, обсъждаха възможностите за пътуване в планината през отпуската, хвалеха децата си в училище, сравнявайки ги с други познати и непознати деца, по-малко заслужаващи похвала. През това време се случваше да идват позакъснели музиканти, забързано да хвърлят по някоя дума на уредника, преди да изтичат нагоре по витата стълба към служебните помещения, откъдето вече се чуваше какофонията на разсвирването. Това също създаваше повод за разговори — красивата млада жена, носеща тежкото чело и изтръскваща водата от чадъра си се оказваше възпитаничка на еди-кое си музикално училище, две поредни години късана на приемните изпити в Консерваторията, пред развод поради несходство в характерите, мускулестият флейтист, влетял като ураган и изкачил стълбите по две наведнъж излизаше бивш счетоводител, напуснал службата си от любов към музиката, следвал задочно, като се издържал с черна работа, от която на свой ред се сдобил с астма и от която, напук

на песимизма на докторите, се освободил, благодарение рецептите на виден лечител и природоцелесъобразен живот. Тук някъде извъняваше третият звънец — сигнал да се упътят към залата, където вече от половин час седеше градският идиот, неосъществен музикален гений, извоювал си правото да слуша безплатно всеки симфоничен концерт. На сцената блестяха лъскави и елегантни чела и контрабаси, изпъзели от неугледните си кубични калъфи и веселият строг поток на музикантите попълваше празнините между столовете и пултовете. Хората в черно потягаха лъкове, нагласяха ноти, подреждаха сурдинки. Тогава ставаше възрастният цигулар на първия пулт в дясно, вдигаше лък и всичко застиваше в тишина, прорязана от настойчивия глас на обоя, даващ тон. Този тон се поемаше бързо от всички, мощно изпълваше залата, преди да се разтвори в хармонията на квинтите в струнните инструменти и да прерасне в звукова оргия от пасажи, теми и упражнения за разсвирване. Но само след минута всичко заглъхваше, вратичката отляво се отваряше и от нея излизаше с енергични стъпки диригентът, сред шума на ръкоплясканията стигаше до пулта, отмяташе глава назад и отривисто се покланяше, вдигнал поглед под веждите към колегата си на първия ред на балкона. След това се обръщаше, поемаше въздух, вдигаше палката и, като че ли закачени за конец за нея, се повдигаха инструментите, изчакваше един миг на концентрация и замахваше.

Музиката нахлуваше изведнъж, избликваше като гейзер, звуците бързаха да се изтъркалят изпод лъковете, да наизскачат от дупките, да се блъснат весело в дървените стени на залата, да се върнат и да срещнат следващите звуци, да се смесят в любовно докосване с тях и да заредят въздуха с трепет. Необичайната хармония на първата, задължително съвременна, част събуждаше отпусналите се на меките столове слушатели, гръмко спореше с вкаменените сталактити на техните музикални вкусове, като подземна река се промъкваше все по-надолу и някъде там на дъното на пещерата, в тайните зали на неосъзнатото поставяше своя неизличим знак. Докато някое от вътрешните чувства, не блокирано от предразсъдъци все още се опитваше да анализира и подреди случващото се, в една от внезапните паузи градският идиот с безпогрешния си музикален усет започваше да ръкопляска и за всички ставаше ясно, че произведението е свършило. След учтивия сдържан аплауз, по време на който диригента,

покланяйки се, поглеждаше изпитателно колегата си на първия ред на балкона и получаваше неизменно одобрителното кимване, оркестрантите отиваха да си починат и публиката, скърцайки със столове и врати също се изсипваше във фоайето. Пушачите, по онова време почти само мъже, при лошо време отваряха остъклената вратичка към терасата, а ако не валеше слизаха по стълбите пред сградата, докато останалите слушатели, леко замаяни от музикалния душ, се разхождаха из фоайето, и се поздравяваха с онези, които не бяха видели преди началото, разменяха по някоя дума, много рядко по отношение на чутото досега, повече във връзка с онова класическо, до болка познатото, което ги очакваше във втората част, ала най-често се впускаха в разговори за времето, работата, успехите на децата в училище... Звънецът прекъсваше тези разговори, пушачите хвърляха дълги фасове на улицата и ритуалът на влизането в концертната зала се повтаряше, с цялото си скърцане, кашляне и тракане на столове, докато на сцената някои музиканти вече стържеха трудните пасажи на втората част и арфистката настройваше струна по струна големия си инструмент. И публиката се настройваше за втората, класическата част, така човек се подготвя за посещението на добра стара позната, поставя свещи върху камината, позабърсва праха от овехтелите мебели, изпича ябълков сладкиш във фурната, макар и добре да знае, че и свещите, и сладкиша, и разговорите от миналия път ще се повторят, темите и заключенията ще бъдат едни и същи, все пак самото присъствие на гостенката, нейният тембър и обноси както винаги ще създадат чувството на уют и топлина. А има и нещо неповторимо в хубавите очаквани срещи, както всяка интерпретация ни носи нещо ново или с почуда откриваме съкровища, които дотогава са се изплъзвали от вниманието ни. С първия акорд някои притваряха очи, други се вираха в магическата фигура на диригента, трети потъваха по дълбоко в не дотам удобните дървени столове (меките тапицирани кресла ги сложиха много по-късно) и се опитваха да се отпуснат максимално, за да поемат колкото се може повече от удоволствието на музикалното възприятие. И звуците изригваха като от димящ вулкан, блъсваха се в дървените стени на залата, бързо-бързо се сплитаха в гъвкави и меки форми, изпълваха заредените с очакване пространства. Ритъмът поемаше формите, заиграваше с тях както ураганът си играе с облаците, прегрупираше и дооформяше, съединяваше и разпиляваше.

Тремолото се посипваше ситно като дъжд, поемаше се от стихията, отшумяваше, за да се появи отново от неочакван ъгъл. Слушателите, често знаещи произведението наизуст от много по-гладките изпълнения по грамофонните плочи, поемаха по логиката на музикалното развитие, предвкушаха някой ефектен момент на „неочакван“ поврат или се намръщваха на някое не особено удачно встъпление на челите, на несъвършената настройка на тимпаните или на някой кикс в корните. Но малките грешки всъщност допълваха удоволствието от възприемането на живо, от факта, че познатата музика сега отново се сътворяваше пред очите им и потвърждаваше своите, отдавна открити от музикалните теоретици и изследователи, послания. Някои, по-образовани, с удоволствие следваха елементите на музикално — математическата логика, безпогрешно идентифицираха темите, отново и отново се възхищаваха на майсторските им съчетания, на виртуозната им обработка и за кой ли път се убеждаваха в правилността на посланията — тази логична игра беше на мода тогава, тя беше в основата на всички музикално образователни лектории, в образователните ученически концерти и т.н. За да подбудят интереса на всички, лекторите се опитваха с елементи на музикалния анализ да изведат на преден план приключенското, едва ли не криминалното в музикалната логика на творбата и да накарат слушателя да го търси и открие, както се открива измежду всички заподозрени истинския убиец. Подобен пакет от знания плюс възпитанието да не се ръкопляска между частите на едно произведение създаваха самочувствие на образовани ценители на хубавата музика, основната част от седящите в салона. Е, имаше и такива, които идваха само за удоволствието, музиката им разказваше по особен начин за неща, които само тя знаеше, изправяше пред тях картини и образи, присъщи само на нея. Те не смятаха, че за да обичаш някакъв тип звучене, трябва непременно да познаваш логиката на неговото създаване. Вътре в себе си бяха открили едно много важно свойство на музикалното изкуство — да прониква с хармонията си в най-вътрешната хармония на човешката душа, да сътворява с тембрите си в невидимите тамошни тембри порядък по свой образ и подобие и така да успокоява или най-малкото — да носи приятни усещания — както тихото бърбене пред камината на свещи с вече споменатата стара позната, с аромат на хубав коняк и вкус на ябълков сладкиш в устата.

Подобаваща атмосфера твореше целият концертен ритуал, видът на музикантите, не по-малко красиви от пламъци в огнище в своите фракове, със златото в цветовете на инструментите — струнните или медните, със старинното тъмнокафяво на контрабасите и тимпаните и с махагоновите колони на фаготите по средата. Строгостта на коковете, тогава на мода, или бетовеновата разрошеност на концертмайстора — всичко беше част от една традиционна магия, създаваща увереност, както рамката на една класическа картина ограничавайки я, подчертава значимостта ѝ, не оставя никаква причина за съмнение у този, който я наблюдава.

Няма да бъде съвсем вярно да твърдим, че не чувстваше всичко това, че не го виждаше наоколо, че не се заразяваше от него. Нали посещаваше, заедно с връстниците си образователни концерти и лектории, та можеше да определи относително вярно границите на темите, тяхното взаимодействие, тогава наричано борба, от което се раждаше музикалното развитие, прословутото ново качество на диалектиката, изкушен беше и в хармонията — от уроците, които вземаше по пиано — с други думи математическата логика на музикалния процес можеше да даде богата храна на мисълта му, да подхлъзне вниманието му към криминално приключенския сюжет, в който авторът се е постарал да скрие определен брой разни работи, за да ги откриваме и да си доказваме колко сме умни. Но този нанос от културни шаблони бързо се разтрошаваше като обвивка от спечена кал и под него се появяваше онова истинско възприятие, което никакви словесни формулировки не могат да облекат с понятия. Останал незащитен, гол в потока на звуците, прозрачен, за да може да ги пропусне през себе си, без да им пречи с мисъл или съображение, той се превръщаше в чист слух. И музиката нахлуваше в него като стоглава змия, промъкваша тънките си глави в най-затлачените дупки на душата му, отпушваше ги с пукот, протягаше лепкавите си езици и измъкваше на слънцето неподозирани съкровища. Не спомени, не видения, не асоциации, не картини, нещо друго се редуваше вътре в него, изпълваше го като тържество — състояния ли да го наречем, усещания ли, светове ли — все ще сбъркаме — и все пак по нещо от всичко това. Светове, силни като дума от детството, категорични като видения от бъдещето. В една-единствена точка, в един-единствен звук, в който нямаше раждане и смърт, детство и старост, присъстваха и раждането

му и смъртта му и целият му живот, любовните екстази, които все още го очакваха, изгарящите разочарования и раздели, тържеството и отчаянието. Съкровеното, по-истинско от истинското, изчистено от всяка страст и мисъл, дълбоко вътре в него, в сърцевината на същността му и едновременно с това високо над него, в непостижимото, го разтърсваше, без да го докосне. Осенено от усещането, че в благословената вселена на музиката няма остаряване и смърт, няма отчаяние и раздяла, макар вдъхновена от тези неща и сътворена поради тях — в чистото ѝ тяло диша само една благословена пречистена вечност, за която дори радостта, да, даже любовта са недостойни. Тежките форми на музикалната река, течаща през него не обогатяваше душата му с нещо свое, не оставяше никакви наноси в нея, не ѝ даваше нещо ново, напротив, тя я освобождаваше от наносите ѝ, измиваше я и откриваше в дълбочините ѝ неподозирани, дълбоко скрити скъпоценни камъни, които опияняваха, зашеметяваха с блясъка на самото си присъствие. Музиката изтръгваше от него същностни измерения, необясними и неназовими, можещи да бъдат само преживяния, както се преживява Бог. Мигове и образи, ослепително конкретни, видения на светове от миналото, от бъдещето, от недомечтаното и недоизживяното. Както когато спим — в особеното измерение на съня, в неговата фина материя някоя неразбираема в будно състояние дума отключва цял водопад от асоциативни смисли и можем да се плъзнем като слаломисти между значенията ѝ, сътворявайки и разрушавайки за частици от секундата цели светове. Особената изразност, яркостта на това преживяване, неговата парадоксална, но желязна вътрешна логика, изключителната избистреност на възприятията, увеличени до неимоверност, създаваха усещане за една свръх истинност, реална на много нива, хармонизирала своите реалности в един-единствен жест.

Разбира се, не можеше да мисли за всичко това, да го формулира или анализира, просто го преживяваше, от онази степен на потапяне, в която преживяването е и формулата, и анализа, а най-вече и отрицанието на всякакви формули и анализи. Нима можем с думи да обясним абсолютното безсилие на думите, онази благословена вселена, до която те нямат достъп? Музиката отключваше и освобождаваше същности скрити дълбоко в него — може би различната музика — различни същности, но винаги негови.

Последен акорд, аплодисментите, светналите погледи, които си разменяха познатите от публиката, с едва забележимо утвърдително кимване, поклоните на диригента, тези заключителни части от ритуала принадлежаха по-скоро на реалния свят, на онзи опростен, измислен от нас самите свят на конвенциите, който, въпреки своята абсурдност и едностранчивост наричаме реален, тъй като в него можем да се срещаме и да общуваме на някакво общодостъпно ниво. Другият, истинският, потъваше в сухия шум на ръкоплясканията някъде дълбоко, откъдето беше изплувал, прибираше се като змей в тайната си пещера със спокойното усещане, че е станал по-богат, по-радостен и по-недосегаем.

Хладният вечерен въздух с едва доловимия дъх на море и зеленина замаиваше и отрезвяваше, фрагментарните разговори постепенно затихваха, хората се разотиваха с бавни стъпки, или се скупчваха около автобусните спирки и онази тиха светлина, появила се по лицата им бавно и кротко се отдръпваше, за да направи място на умората, загрижеността или безразличието. Дано автобуса дойде на време. Да, да, Бетовен — иска ми се да имам всичката му музика на плочи, толкова ми харесва. Не, как ще ме е страх, нали си имам кавалер — синът ми, да, все ме бъркат, мислят, че ми е брат. Нали познаваш Соня, втора братовчедка ми е, челюстката, ето я, идва. Да, да, до другия четвъртък. Какво ще свирите? Сибелиус? Да, да, чувала съм, разбира се, само това ми е неизвестно. Значи Сибелиус. Гласовете се разтваряха във вечерния вятър, само отделни думи и звуци долитаха до слуха му, но той не се и опитваше да ги подрежда в мисъл. Гледаше осветената кръгла сграда на Филхармонията и излизащите един след друг музиканти, шумно разотиващи се, помъкнали тежките си инструменти, или спрели на разговор пред дъбовата врата, запалили цигара, за да проветрят глави от напрежението и звуците. Сред последните излизаше диригента, кимваше на колегите си и с плавна походка понасяше изправената си фигура по стихналите тъмни улички. Автобусът по това време на денонощието със сигурност закъснява и със сигурност е претъпкан. Винаги е приятно да чуваш стъпките си по смълчаните тротоари на крайморския град и тихия разговор, който майка ти води с племенничката на приятелката ѝ, челюстката. Можеш да мълчиш и да мислиш. За музикантите. Какви бяха тези хора, от какво бяха направени, какви мисли и вълнения ги движеха, как така им

беше дадено с определени движения да създават заедно на своите инструменти оня кристален ключ, който отключваше душите, караше ги да проявяват най-скритите си същности, да изваждат на бял свят неподозираните си съкровища? Нима бяха същите като нас, дишаха същия въздух, хранеха се със същата храна и тичаха подир същите дребни грижи, или само така изглеждаше? Не бяха ли небесни жители в душите си, дошли от слънцето, за да ни покажат светлината му, чисти и свети творения на звуците, в чиито души не можеха да се промъкнат нито омраза, нито похот, нито каквато и да било низост, щом всеки ден се окъпваха отново във всепречистващата сила на музиката, на която бяха жреци? Ето това момиче, което върви заедно с тях, носейки тежкото си чело, което се смее безгрижно на шегите на леля си, изпаднала след концерта в особено настроение и проявяваща несвойствено за нея остроумие — нима сега си мисли как да плати наема на квартирата си, какво да сготви утре за обяд, откъде да купи мохерната прежда, за да си оплете пуловера, или каквото и да е друго от разговора, който весело поддържа? Не, това е само част от играта, необходимостта да се правиш на един от нас, когото тревожат тревогите на всички останали, чиято съдба споделяш, да не се различаваш по външен вид от тях, за да не те засегнат. А всъщност да се храниш с небесната храна на музиката, да се къпеш в щастието на нейното присъствие във всяка твоя минута. Та може ли животът да засегне оня, чиято душа общува ежедневно с висшите вселени, може ли да спъне оня, чиято същност обитава райските селения? И ако великите музиканти и композитори, преводачите на небесната хармония на разбираем за хората, език са страдали и търпели лишения, ако са гладували и умирали неразбрани в самота и мизерия, то това е било само част от играта — та нали неизмеримите богатства на изкуството са били тяхно притежание и те щедро са ги споделяли с другите, целостта на вселената е дишала в техните гърди, величието на хармонията е бушувало в умовете и възжеленията им. Не страданието са изразили те в своята тъжна музика, а тържеството от преодоляването му, от сублимирането му в могъща струя оптимизъм — потока на звуците. И в най „трагичната“ музика, и в най-тъжния траурен марш блика тържеството на природата му, която е музика и, следователно, в самата си субстанция е жизнерадост, любов, възторг и спасение.

Замислен, той не можеше да участва в разговорите на другите, пропускаше мига, в който младата челюстка си беше взела довиждане и беше погледнала с интерес странната одухотвореност на юношеското му лице, връщаше се към реалността или, по-точно, както сам обичаше да казва, към видимостта на нещата едва когато стигаха входната врата и с учудване констатираше, че майка му му говори (от колко ли време?) за предстоящата контролна на другия ден, за необходимостта добре да се наспи, за да може да се концентрира и да не препише условието на задачите грешно, както често му се случва и сетне се мъчи безплодно към невъзможни резултати. Да, да, разбира се, че слушам, чух всяка дума, ще внимавам, разбира се, да не съм малък. А сега наистина съм изморен и искам да спя.

А сетне, в благословения мрак отново нахлуваха картините, багрите на звуците и техните съчетания. И музикантите, щастливи с тежката си съдба, богати с магията на тоновете, гордо крачещи по улиците на града, който бяха заредили с електричество. Какво огромно щастие беше да бъдеш един от тези просветлени хора, да превърнеш великолепие на събитието в свой живот, в своя съдба, да отваряш у другите неподозирани светове и да им показваш, като във вълшебно огледало, колко са богати и красиви душите им. Има ли нещо пожелано, по-достойно от богатството на звуците и нима може да вкуси каквато и да е бедност оня, който го притежава? Така съдбата, съвкупност от стремежи, възжелания и труд, изглеждаше предопределена — той трябваше да стане музикант, той трябваше да вкуси от нектара на Боговете, за да може да бъде цялостен и истински полезен на другите и на себе си, той беше длъжен да стане музикант. Заниманията с цигулката и пианото, солфежа и елементарната теория на музиката бяха само една малка стъпка, те открехваха само вратичката към стръмния път, който щеше да го заведе до призванието му. Да, струваше му се, че е призван, което ще рече повикан, викаха го гласовете на онази далечна и забравена страна, появяваща се само в сънищата ни и изпълваща ни с носталгия, нещо дълбоко в него откликваше на призивите, знаеше езика им и разговаряше с тях и това му се струваше достатъчен знак за предопределеност. С тези мисли заспиваше. Музиката се появяваше в съня му като свободно реещи се меки, сякаш дунапренени геометрични форми, които той можеше да размества в пространствата на коридорите, по които тичаше, да ги

събира и разпилява и да се смее, както се смеят те. В изумителна, оглушителна тишина.

II

Събуждаше се рано, много по-рано, отколкото беше необходимо — лекциите и упражненията започваха в десет. Още преди изгрев-слънце отваряше очи и ръката му, оловно тежка от съня трудно достигаше ключа на нощната лампа. Необистреният поглед опипваше тавана, едрите шарки на тапетите, пианото на отсрещната стена. Очите се затваряха отново, за да прекрачат леко границата между съня и онова, което сме свикнали да наричаме реалност. Станалите прозрачни образи на светкавична комуникация, характерни за логиката на сънищата, когато една дума може да означава толкова много неща, когато за няколко минути изживяваме цяла вечност, постепенно се смиряваха в тежкия сумрак на предутринта. И веднага го обземаше предчувствието за празник, което се беше появило в оня миг, когато видя името си най-горе в списъка на приетите, на онези, които бяха победили и получаваха правото да пристъпят в обществото на избраните. Привилегията да живее четири години сред звездите, да поема светлина от тях, докато сам се научи да свети. Един живот радост, в началото на който беше, тайните на една любов, която го чакаше някъде там зад ъгъла, изпълнено с труд и смисъл ежедневие и музика, музика, музика... Сам в големия град, усетил столичните ветрове, облъхващи лицето му, чул стъпките си по някоя от малките улички, до които не достига трамвайното скерцо, седнал в малка млекарничка пред баничка от девет стотинки или с часове ровещ из партитурите в музикалния магазин на „Витошка“, бродещ из Парка на свободата в съдържателни задушежни разговори с една странно предана събеседничка от съседния факултет, или неделните дни из планината с пъстри и шумни компании, веселите хрумвания, многото смях... Щрихи от едно ново ежедневие, желано и обичано, което носеше по устните си вкуса от осъществената мечта и замайваше с постижимостта на бленуваните пространства. Ежедневие от радост, усърдие и музика, музика, музика! Ако се опитаме да потърсим някаква метафора за него, най-подходящо ще е да го назовем пролет.

Но пролетта не беше само метафора — тя, по-жива от всякога тичаше по улиците, свиреше на вятър и на трамвайно скърцане, лъжеше любопитните листа да се покажат от състоянието си на обещание, да разтворят очи и да се огледат учудено наоколо, замеряше с багри, цветове и дъждовни капки минувачите. Тя беше истинската причина и за онова, което се случи в самото ѝ начало, след една разходка в планината, когато се зае да изпрати през парка едно момиче и за миг вечност двамата останаха сами. Тогава той получи неочакван подарък, който добави към празничността на събужданията неизразима прелест. Да, всяка сутрин той отново чуваше мелодията на гласа ѝ, дрезгав от смущение, виждаше очите ѝ, които тя се опитваше да скрие, припомняше си отново всеки детайл от онзи вълшебен следобед и потъваше в безкрайна нежност.

— Знаеш ли, кое е хубаво? — бърбеше объркано тя тогава. — Хубавото е, че е пролет и храстите са цъфнали, това е хубаво, а още по-хубаво е, че ти си тук сега и с мен, дето си тук е още по-хубаво и че сме на тази пейка, сами в този цъфнал пролетен парк, а най-хубавото, знаеш ли кое е най-хубавото... — тук наведе очи, преглътна и продължи шепнешком — най-хубавото е, че е пролет и аз съм тук сега с теб, такава, каквато никога не съм била, такава истинска, тук съм сега, с теб, в пролетния парк и те обичам, да, че те обичам, че те обичам, че те обичам, ето това е най-хубаво! — И за да скрие внезапно облялата я червенина, скочи от пейката, сграбчи в шепите си бели дребни цветчета от храста и го посипа с тях. — Ето, че ти го казах и трябваше да ти го кажа, и е хубаво, че ти го казах. Сега вече е лесно. Обичам те и това е най-хубавото, което можеше да ми се случи. Защото сега целият свят е друг и защото и аз съм друга и съм прекрасна и влюбена и истинска и ти си до мен, толкова добър и хубав и аз те обичам, обичам те, обичам те и ти не ми се сърдиш, нали не ми се сърдиш и ако кажеш, ще си тръгна и никога вече, ама никога... колкото и да е трудно сега, когато те обичам и си тук до мен, и е пролет... Тогава той я привлече на коленете си, вдъхна дълбоко горския мирис на косите ѝ, остави се да го облее блясъка на грейналите ѝ широко разтворени очи и потъна в отзивчивите ѝ устни. Та тя беше музика, тя звучеше, тя трептеше от обич под пръстите му, когато час по-късно несръчно я събличаше в квартирата си и тя се задъхваше от свян и желание, когато я изпи като изворна вода, на

големи, утоляващи жаждата глътки и шепот раздвижи устните ѝ, неразбираем, тайнствен, тя беше музика. Някъде там, в онова годишно време на живота наистина може да бъде пролет, лятото е близо, то ни се представя винаги по-нежно, по-вълнуващо отколкото ще бъде наистина, по-малко изпепеляващо. Енергията на приближилото се слънце изпълва живите клетки с усещане за цъфтеж, далечно обещание за плод. В жаравата на буйното пролетно събуждане ни се струва, че изтляват и се изпепеляват разочарованията и отчаянията на ранния опит и ние се устремяваме безмилостно към нови поражения. Докосвайки трептящото към нас същество, ние се потапяме в забравата и искаме да вярваме, че ще успеем отново да се влюбим, че не сме загубили безвъзвратно способността си да обичаме и това потапяне ни дава, макар и за миг, съзнание за единение. Всяка жена отново е неизбродена градина за нас, мамещ, упойващ кът от рая. Яростно нахлули в духовната и телесната територия, на тази, която е имала неблагоразумието да го пожелае, ние бягаме от себе си, но и от себеотричането, което е част от нас. Там, в гънките на стаената за нас топлина изхвърляме без остатък наслоената горчилка, разочарованията си, съзнанието за обречеността на надеждите, макар в спечеленото облекчение и пречистване като тънка игла от комарено бръмчене в нас вече да се впива и засява зърното на ново разочарование, все още твърде крехко, но достатъчно жилаво, за да оцелее на дъното на усещането, уверено, че ще съумеем да го изхраним и отгледаме. Но ние се стараем да не чуваме гласа му и се опитваме да го заглушим с говорене, започваме да говорим, силно и красиво, сякаш можем да иззидаме от думите стълба, да се изкачим по нея и излезем от бездната. Търсим млади и красиви думи, защото ги смятаме за силни и ни се струва, че бихме могли да се разчитаме на тях, стараем се да ги подредим така, че да не рухнат под тежестта ни, без да съзнаваме, че тези спасители само ни затрупват още повече, задушават ни със своята неистинност. Разговаряха много, говореха за музика и за поезия, която е само разновидност на музикалния изказ в словесни одежди. „Щом с музика се храни любовта...“ Сред целувките, нежния шепот и стиховете, с които го замеряше тя по алеите, в кафенетата и квартирите, се оформяха истински дискусии за същността, ролята и въздействието на това, с което бяха избрали да се занимават, да изпълнят единствения си живот. Човешко е, като си се захванал да

правиш нещо, да не преставащ да го възхваляваш, да доказваш на себе си и на другите колко важно е то, какво огромно значение има в този свят. Защото свойствено на човека е да се оправдава за постъпките си, тъй като живее сред временност и поради това е изпълнен с неувереност. Без съмнение, музиката беше много за тях, без съмнение имаха много допирни точки, без съмнение щяха в спора да разрешат и изгледят различията във възгледите си и да изградят единството, каквото имаха в любовните си следобеди. Духовното съединение беше задължителен елемент в любовта, както и постоянният стремеж да удивиш, да омагьосаш любимия човек, да му представиш простите явления от света като своеобразни вълшебства. Съвместното преживяване на света и неговия смисъл в изкуството споява и одухотворява връзката. Благородната смес от музика, любов, словесно интелектуални усилия и паркови алеи от една страна и реалното занимание с тях във формата на лекции, упражнения, целувки, концерти, незаконни следобеди, в които съквартирантката отиваше на кино (зад благородните усилия на последната трудно можеше да се скрие сянка на завист или ревност), следобеди, които тук нямаме намерение да описваме, приемайки, че на всеки е позната онази смес от неопитност, свенливост и забързано напирало желание, припряност и страст, сравнима със сценичната треска на първите публични изяви и първично жадно удовлетворение — ето какво изпълваше делника и празника на нашите герои. И както в тези редки следобеди младите хора се освобождаваха от натрупаните хормонални напрежения, по същия начин в дългите си разговори те задоволяваха необходимостта от интелектуално осмисляне на онова, с което бяха избрали да се занимават през живота си и което не можеше, за жалост, да бъде оправдано извън приемливи теоретически построения. За разлика от професии като тази на хлебаря, например, която няма нужда от оправдание, по-голямо от хляба. Вдъхновението, което получаваше от нея му помагаше да намира винаги нови пътища, за да демонстрира висока чувствителност и интелект. Тя не му оставаше длъжна и го засипваше с анализи и констатации, оцветени с известна доза индивидуално отношение, въздишаше, че, ето на, изкушена в теоретическите формулировки, вече не може да възприема музиката като някога, без пред рентгеновите ѝ очи да блесне конструкцията на композиционния скелет, но нима няма прелест и в осъзнатата разходка

из вътрешната ѝ (на музиката) архитектура, нима чисто интелектуалното ѝ разгадаване, преоткриването на законите за формите ѝ, е по-малко вълнуващо от пасивно — медитативното ѝ възприемане? Та нали интелектуалното проследяване на движението на музикалната мисъл води до евристично, креативно отношение не само спрямо тази мисъл, но и към самия живот, който също бихме могли да наподобим на своеобразна сонатна форма. Не е ли прекрасно, че „чудото“ е измеримо, изчислимо, определимо и подаващо се на систематизиране, следователно може да бъде пресметнато, заучено и възпроизведено в съответствие от ефекта, който целим. Е, той се опитваше да си отвори една вратичка, като твърдеше, че за да се възприеме хубавата музика изцяло, може би е необходимо все пак да забравим формулите и просто да я пуснем през себе си, поне докато я слушаме. Тя беше на мнение, че точно тъй както композиция означава умишлено подредено съчетание, то и възприемането на това съчетание трябва да върви преди всичко по линията на структурното му разгадаване. А всяка стихия, възприета само като стихия, манипулира човека, настройва неговото подсъзнание и посегателства върху свободата на личността. Свобода да разсъждава в предварително установените норми — забелязваше той. Но това не беше ирония, а истина, няма свобода извън някакви предварително установени граници. И единствено новият взрив от целувки разсичаше тези възли от умозрителност и връщаше умниците към живата мъдрост.

Тя си го обичаше, казваше му го често, държеше го за ръка, целуваше го и разрошваше косите му, възхищаваше му се, посвещаваше му стихотворения и ласки, следобеди и сънища. Той искаше да я обикне, най-искрено правеше опити, но не му се удаде, макар да беше поласкан и трогнат от преданата ѝ влюбеност. Отдаваше това не на нея, не, в никакъв случай, а по-скоро на една своя стара младежка травма, играеща във всяка по-късна връзка ролята на предпазен клапан, разрушаващ всеки опит за сериозно влюбване в един миг, в който той винаги безпощадно и категорично виждаше поредния любовен обект, в самия пик на увлечението му изведнъж абсолютно чужд. Студено безразличие го обземаше, гасеше всяка наченка на чувство и принадлежност и той се плашеше от неспособността си да се обвърже истински. Емоционалният му свят беше безвъзвратно дефектирал и против това нямаше лекарство. И ето,

че в един прекрасен ден на нея ѝ омръзна да не я лъжат, че я обичат (защото той така и не ѝ каза двете думички), тя плахо предложи да се разделят и в следващия миг с ужас откри, че той бе чакал това и с почти нескрито облекчение се съгласи. Угризения имаше, разбира се, беше му жал за преданото влюбено момиче, за привилегията да бъде безрезервно и искрено обичан, беше му толкова хубаво с него, но можеше ли да си позволява повече да поддържа илюзиите му? Два дена по-рано той беше записал от радиото на магнетофон някакъв духов ансамбъл от Рихард Щраус и беше открил, че тази музика има свойството да лекува подобни угризения, да облекчава съвестта и да създава рядкото усещане за спокойствие и умиротвореност. На прощалната вечеря — сред свещите той пусна да звучи точно тази музика, надяваше се с нея да ѝ се извини, да ѝ каже, че съжалява, поточно — да ѝ внуши онова, което току-що неубедително се опитахме да облечем в думи. И наистина — тя и неизменната ѝ приятелка (същата онази) седяха и слушаха благоговейно и съсредоточено. До момента, в който тя извика: — Ето, чуваш ли, имах право, чуй как добре звучи този унисон на флейтата с фагота през октава! Защо ни учат, че не трябвало да се дублират? Винаги съм знаела, че съм права, чуй моля ти се как страхотно звучи! Приятелката ѝ се съгласи, но незнайно защо не пожела да се повтори пасажа. Та нали всичко беше така и така ясно. Тайните на музикалната структура, анатомията на музикалното тяло отдавна беше открита, класифицирана, систематизирана и описана, оставаше само да се научи тази теория, да се усвои, за да може да бъде употребена по предназначение. Заедно с всекидневните упорити редовни тренировки на съответните мускули и рефлексии, автоматизирането на умения и похвати, също вече отдавна превърнати в догма, докато достигнем свършената формула оформила пътя към бляскава музикална кариера.

Само да не беше това странно усещане, че вместо Пепеляшка държим в прегръдките си обувката ѝ. О, утопична мечта — да притежаваме универсалната мярка за всичко, с помощта на която да можем да премерим и решим... Ако случайно успеем да намерим отново изплъзналата ни се красота. Която някъде се скита боса и нехае за нас.

III

Утре е премиерата! Ще трябва да отиде, няма начин — дъщеря, може ли да не отиде, ама как така се случи да не е зает. Ако трябва да бъдем честни, това е последното нещо, което му се прави. Моцарт. „Кози“! Шест постановки има зад гърба си, или не, с оная в Учебния театър на времето — седем. Знае не всичко наизуст, не само музиката, но и кога фаготът ще е неритмичен, кога цигулките ще размажат фразата, кога... И да го слуша всичкото това три часа и кусур за хиляден път — сега като на тръни, да преживява заедно с дъщеря си зверски трудната роля — чист мазохизъм. След всичко, което е преживял лично в тази шантава професия, след като много добре знае, че асоциациите, спомените и най-вече горчивото чувство за провален живот няма да го оставят да спи и тази нощ. Когато си се мъчил години наред да правиш нещо в някаква добра степен, ставаш неизменно недоверчив по отношение на другите, които го правят след теб, все нещо те дразни, все ти е тясна кожата — ама и тези съвременни постановки в днешно време могат да изкарат и най-уравновесения от равновесието му, та не скука да го владее по време на сеанса, ами едва да се сдържа да не хвърля и да не крещи. Това не е професия, а Бог знае какво — нерви, нерви и пак нерви. И той като баща я съветваше да не тръгва по този път, но можеш ли да ѝ кажеш нещо, те, сегашните като си наумят някаква щуротия — върви ги спирай. Вярно е, че като дете я занимаваше с музика, малко пиано, малко цигулка, малко пеене, ама то си е в реда на нещата, то си е нормално за едно дете, и той, като професионалист в тази област, т.е. като един, който само това може донякъде като хората, се зае да ѝ го даде — нормалното образование го изисква, общата култура. Та нали точно тогава вървяха процесите по съкращаването на хора на театъра, където се беше подслонил, след закриването на предишния театър, където още се подвизаваше като солист (с много по-големи отговорности и заетост, много по-малка защита и свободно време и за същите пари!) и профсъюзите губеха с отчайваща ритмичност процес след процес. Трябваше ли и тя да мине

по същия този безсмислен път и защо? Или си въобразяваше, че ще стане една от десетината, обгърнати със слава, които звездееха на небосклона като пошла телевизионна реклама за лотария, която ще те направи милионер на всяка цена. Едва ли. Тя тази професия вече няма даже и романтичния ореол от миналото, тя си е пристанище за неудачници, които просто се правят на интересни, за да се спасят от собствените си скучни персони. Веднъж дъщеря му, току-що приета в Консерваторията, в прилив на възторг, сподели мисълта, че в съответствие с чистите хармонии, на които служат, и душите на музикантите трябва да са някак чисти и светли, че си струва да се вирее между тях! Как да ѝ каже, че истината е съвсем друга! Типично за сантименталните семейни традиции, момичето вярваше, че онези, способни да изтръгнат от инструментите си такива божествени звуци не може да не бъдат съпричастни до някаква степен на небесната хармония, да разговарят, както се беше изразила, с небесните жители, неподвластни на всяка нечиста страст и низост, нито завист, нито омраза или ярост може да ги докосне, че душите им, огрени от изкуството, излъчват светлина. Как можеше да ѝ обясни, че тези хора бяха заедно, доколкото изобщо можеше да се твърди, че са заедно, само докато, по силата на алинеите в трудовите си договори, служеха на една хармония, предписана от изпълнявания композитор, създаваха я навиците им, опита им, пръстите на ръцете им, докато душите им в същото това време тънеха в тинята на предсътворението, владееше ги изначалният хаос. Нежни дуети се изпълняваха от хора, които извън сцената си разменяха само ругатни и обиди. Толкова интриги, мръсотии, скандали, обиди едва ли са възможни на друго място. Война на свръхамбиции всеки срещу всеки! Кариеризъм, угодничество, подлост, доносничене, унищожаване на потенциалния конкурент с всички позволени и непозволени средства — ето кое беше основното занимание на по-голямата част от тези „артисти“. И това занимание се толерираше от особения вид йерархия — онази диктатура на палката (в случая — диригентска), без която няма изкуство. Жаждата за власт, превръща подчинения в особен обект за унижение, върху когото можем да излеем помията на комплексите си, мегаломанията и нарцисизма на вожда, натоварвайки, заради собствените си свръхамбиции, колектива с все по-непосилни задачи, създаващи особено плодотворна почва за унижения и тормоз... Е, може би,

поради всичките лични унижения и разочарования, след всичките тези процеси и разпавии, които беше преживял, нещата му се струваха по-черни, отколкото бяха в действителност, може би обидата подсилваше боите. Но и да не бяха толкова черни, във всеки случай бяха достатъчно мизерни, за да позволи на единственото си дете да се потопи до шия в тях. Не, казваше тя, онези, които се възторгват от силата на музиката, онези, които плачат... Плачат! И Химлер беше плакал, слушайки звуците на пианото, и Хитлер се бе просълзявал, слушайки Вагнер. Сантименталността, оказва се, е неотменна черта на изверга. Но той има и жестокостта, и безчовечността за равновесие. А какво има тя, освен своята младост и наивност? Може ли да се справи с оная стена от презрение и отрицания, от завист и омраза, която я очаква там, в „храма“ на музиката? Сред онези, търсещи индулгенции за изпиране на мръсната си съвест в звуците ѝ, сред онези, търсещи власт и подчинение чрез привидното могъщество на хармонията, сред жадните за признание и слава, сред отчаяно измъкващите се от блатото на собствените си комплекси, сред призраците на ежедневието. Този живот — изпит, изпитание, безкрайните унижения на прослушванията — „да, ще ви се обадим, непременно“, добър глас, но няма достатъчно „метал“ (кой може да измери металургичната стойност на един глас? В грамове? В карати?), защо не опитате пак, защо не пробвате там и там... И отново — ще Ви се обадим, докато, в най-добрият случай някъде се отпусни временно и отново изправяне гърди срещу гърди с нови амбиции, злоба и изпитания. Ще бъдеш най-изпълнителната, най-старателната, най-добрата. Но главната роля ще бъде винаги за любовницата на диригента, независимо от странните ѝ представи за вокална техника и сценична игра. А всички угоднически ще ѝ се усмихват. И пак от град на град, от театър на театър, от прослушване на прослушване... Докога? Ще има ли някога спокойствие, ще може ли да създаде семейство, да има деца? От град на град, от област на област, че даже от държава на държава... И кой ще я разбере, кой ще се постави в обсега на нейните интереси, тревоги, вълнения, в „ценностната система“ на абсурдите — от „Наричат ме Мими“ до „Лири-лури-лари“ — и това е живот, и това е изкуство, и това е „творческа съдба“! Цял живот сама с нотите, с проблемите на вокалната техника, с тънкостите на интерпретацията, винаги сама с онова, което само за нея е важно, неразбрана от най-близките си, не

разбрала сама себе си, вградена като винтче във фасадата на някоя модерна постановка, с идиотско облекло и грим, вътре в кошмарния сън на някакъв амбициозен перверзник, позволяваща да я целуват, прегръщат, мачкат, опипват разни лигльовци — съвременния „оперен експеримент“ не знае граници... на какво ли не се нагледахме в последно време и какво ли още ни чака там, където професията се превръща в убежище за извратени мисловни престъпници. Та не са ли и създателите на музиката, умрели „неразбрани в нищета“ перверзни мисловни престъпници — от сифилитици до „свърхчовеци“ с мания за величие, жадуващи световно господство заради подреждането на някакви си ноти. И не си ли допадат те с най-диктаторските проявления на нашата съвременност, не се ли оправдават взаимно? Най-сетне не е ли това онази бавна, но сигурна отрова, която парализира „жреците“ на музикалната култура, която ги прави приживе зомбитата? Та нали много от тях са тръгнали към изкуството с чисти сърца, като към някакъв по-хубав, по-съвършен и по-достоеен за обитаване свят и какво са намерили в него? Разочарование, отчаяние и депресия. И може ли да бъде по-иначе? От диктаторите — ръководители до „милите колеги и колежки“, които винаги знаят по-добре, могат по-добре и моментално се превръщат в гнездо на кобри, само да се дочуе и най-далечен слух за съкращения... Е, стига! Достатъчно! Няма какво повече да мисли, може би тя някак си по-иначе ще се справи с цялата тази помия, в която безстрашно се гмурка, може би, кой знае... Някои успяват, има и такива, които успяват, знае ли човек... А той трябва да успее тази нощ да заспи. Утре няма каси, няма кашони, няма мотокари — неделя е и големият магазин почива, утре има музика. „Кози фан тутте“. Така правят всички. Ами да, и той ще направи като всички, ще гледа, ще се вълнува, ще ръкопляска, ще вика „браво!“ и после, в ресторанта на театъра, ще ѝ разправя, че по-добра Фиордилиджи не е чувал никога. И двамата добре ще знаят, че лъже и за да забравят, ще пийнат по чашка повече, преди младата ѝ компания да я отмъкне, за да отпразнуват триумфа... Така правят всички, нали? Кози фан тутте! Само да можеше да заспи, само да можеше да заспи по-бързо и да остави всичко поне до утре сутринта... На някой друг...

Унесе се призори, когато светлината вече раираше стената насреща, преливайки през отворите на щорите, потъна, по-точно

казано, в някакъв полусън, полукошмар, в който се редяха спомени, забравени вече лица и някакви неопределими звуци. Последното, което си спомни, преди да пропадне в дълбоката пропаст на тишината беше, че някога (кога?) той или някой друг, все едно, някой, все пак по всяка вероятност точно той, но може би и друг в някакво друго време, или живот, или свят, беше мечтал да тръгне подир мелодията както се тръгва след босите стъпки на самодива или на сърна, или на някакво друго животно, каквито ги има там, в съответния свят, или на мечта, каквито ги има там, в съответното време, в евентуалния живот, в точната възраст... А може би и не... По всяка вероятност не. Със сигурност не...

СЮИТА ЗА КАМЕРЕН ОРКЕСТЪР

КУ-КУ ВАЛС

От втория етаж латерната се чуваше още по-ясно, звуковите вълни се издигаха нагоре и влизаха, несмущавани от околния шум по улицата право в отворения прозорец. Симо надникна отгоре — и от тази гледна точка не си струваше да се фотографира — латернаджията имаше вид на сезонен работник — с това изтъркано яке и омачкан каскет — никакъв стил, та даже и въртеше ръчката неравномерно и мелодията на „Уна палома бланка“ излизаше на пресекулки от нашарената кутия. Нищо чудно да се беше сдобил с нея на някакъв битпазар, за да се опита да изкара някоя пара в повече. Симо неволно си спомни за преживяния преди години парад на латерните в Алтендорф, тържествено облечените изпълнители на всеки ъгъл, с различни исторически костюми, с фракове, ливреи, с цилиндри, излъскани до огледалност ботуши. Спомни си блестящите им латерни, с пъстрите картини по тях, дело на неизвестни гении на наивната живопис, папагалите, маймунките, теглещи късметчета за желаещите, спомни си ритуалните жестове, поклоните със свален цилиндър след всяка пусната монета, без да спират да въртят бързо ръчката, така, че мелодията да се лее свободно по калдъръмените улици на стария град. Спомни си и синхронното свирене, при което три латерни едновременно изпълняваха три различни съставни части на една музика в абсолютен синхрон, лъскавите усмивки на възрастния човек в средата, с прошарени коси под черния цилиндър и двете очарователни девойки от двете му страни, в трахт — старинни немски носии, спомни си увереността, която излъчваха и удоволствието от музиката и от собствената си виртуозност, да, онези бяха професионалисти, те въртяха ръчките си не заради минувачите, не заради монетите, а заради самата музика. Този тук беше някаква пародия, недомислие, изтъпанило се точно срещу четириетажната книжарница на късното следобедно слънце, и можеше да предизвика само кисели усмивки. Пък дали точно това не му беше интересното — несъответствието, крещящата противоречивост на идея и изпълнение, може би все пак си

заслужаваше кадъра. Ама не, как да фотографира заекващата мелодия, без звуковата подкрепа всичко губеше смисъл. И Никонът остана в чантата си. Вместо това Симо се запъти към рафтовете с фотоалбумите.

Те бяха, както в повечето книжарници на тази верига, в близост до масичките, на които посетителите можеха да разглеждат книгите, да разговарят и да пият кафе. Една възрастна двойка, спретнато облечени, добре поддържани мъж и жена, вероятно съпрузи, седеше на най-крайната маса — тази до албумите — двамата пиеха чай и се бяха задълбочили в разлистване на купчина подвързани издания, като от време на време си показваха един на друг по някоя страница, по всяка вероятност ставаше въпрос за история на изкуството. Две момчета, вероятно студенти, надвесени над една книга, тихо и оживено обсъждаха нещо и се смееха. Едно момиче замислено отпиваше от кафето си на крайната маса — пред него нямаше книга. Погледът му се рееше безцелно по рафтовете, явно беше тук заради евтиното кафе.

Симо се провря между възрастния мъж и рафта с туристически фотоалбуми към рафта за художествена фотография и измънка някакво извинение — мястото беше малко, оня го погледна разсеяно, без да го удостои с отговор и продължи да разлиства дебелия том в ръцете си. Симо отдалеч забеляза това, което търсеше — новия албум на нашумелия фотограф Марио Торини „Светове“. Един-единствен екземпляр, голям формат, доста дебел и тежък, все още в найлоновата си опаковка, нямаше начин да отвори книгата, без да разкъса опаковката — обикновено при повече бройки има екземпляр за разглеждане, тук такъв липсваше. На корицата — известната фотография с портрета на оня тунизийски овчар, стискащ тоягата си, с лекия контражур, който го правеше да изглежда триизмерен, с обемните капки пот по челото и със занесения поглед, гледащ сякаш в един друг свят, невидим за нас. Симо познаваше много добре тази снимка, беше си я купил на картичка от магазинчето на музея във Волфсбург, така увеличена до размера на албума, тя, разбира се, имаше съвсем друго въздействие и той я погледа известно време. След това обърна книгата, за да види цената — 49,99 евро. Не, не че беше скъпа за такова луксозно издание, но не беше в рамките на възможностите му. Остави със съжаление албума на рафта и се загледа в другите издания наоколо.

Оня долу беше привършил с „Паломата“ и сега въртеше някаква мелодия от „Прилепът“ на Щраус, май че маршът на шампанското, Симо не беше съвсем сигурен, макар да го беше свирил преди години на някакъв коледен концерт, дали инструмента беше дефектирал, или по лентата имаше запушени дупки, липсваха цели фрази и не беше лесно да бъде разпознат, но че беше марш нямаше никакво съмнение. Както и че беше Щраус. И Щраус нямаше късмет, както и „Паломата“ преди него, сякаш маршируваха пияни, излезли от кръчмата в полунощ. Хе, това е чудесен сюжет за снимка — от статив, леко размазани, както естествено ще се получи от недостига на светлина, за да се намекне за състоянието на мислите в главите им... М-да, на някои хора просто им върви, сюжетите идват при тях, хващат ги за ръка и им казват — хайде. Или пък някъде в Тунис, в Нова Зеландия, в Индия — там просто каквото и да снимаш се получава. Е да, ама това са професионалисти, те от това изкарват парите си, а Симо е любител. От тези, дето им казват „напреднал любител“. И от време на време правят по някоя изложба във фойето на някой санаториум, или пък в някое кафене, какъвто беше случаят — уговорената изложба трябваше да се открие след две седмици и му липсваха точно седем фотоса. „Улични сцени“ — бяха уточнили темата със собственика на кафенето, след като Симо му показва албума с готовите вече неща. Какво по-подходящо за улични сцени от латернаджия и какво по-неподходящо от точно този пишман латернаджия долу...

Симо разгледа останалите книги на стелажа — имаше два албума на Картие-Бресон, един на Дуано и някаква малка книжка на Рей. Останалото бяха туристически издания и наръчници по дигитална фотография. Единият от албумите на Бресон му се стори интересен, имаше анализи, както и контактни копия на негативните му ленти, и той се загледа. Но и тук цената не го удовлетвори, а и почти всички фотографии вече имаше на картички или в трите други албума на фотографа, които си беше купил от доста време. Симо остави книгата и се обърна отново към прозореца. Един син балон прелетя диагонално в рамката му, понесен нагоре към небето. Сигурно имаше някакъв градски празник, или отваряха нов магазин, Симо беше видял по улицата хора да се разхождат с такива сини балони, пълни с хелий. Балонът беше обърнал внимание и на момичето в ъгъла, то навярно бе вдигнало очи и бе го проследило, защото сега гледаше през прозореца

и някакво подобие на замечтаност, бледо като утайка от зелен чай, но все пак различимо, озаряваше лицето му. Симо се загледа. Момичето му напомняше нещо отдавна забравено, точно такова лице, така непретенциозно вързана на опашка коса... Да, преди много, много време, но къде беше това?

Латернаджията беше спрял някак ненадейно марша на шампанското и сега си почиваше, в настъпилата тишина побързаха да се настанят веселите гласчета на спорещи косове на фона на гласовете на минувачите и упорития плач на някакво дете — Симо си го представи, подуто и зачервено, как се дърпа от ръката на майка си по посока на някаква витрина. Както правеше неговият Иван някога. Преди колко? Преди дванайсет години, или тринайсет, станаха ли тринайсет? Сега е на седемнайсет. Майка му го завлече със себе си чак в едно село до Мюнхен, има повече от година не го е виждал. Там, с нейния адвокат, интересно казва ли му татко. Впрочем какво значение има, отдавна вече беше спрял да се ядосва, нещата си бяха такива, каквито бяха, късно беше да бъдат променени. И вече нямаше никакъв смисъл. Латернаджията завъртя отново ръчката, старата кутия проскърца и от нея се раздаде гласът на кукувица — един, два, три пъти и след това кръшно се завъртя в игрива тиролска валсова мелодия. И тази мелодия му беше позната, да, някога, много отдавна. Споменът се провираше през рафтовете с книгите, отблъскваше се от гладката повърхност на масите, начупваше се в блестящите стени на стъклените чаши, наредени на бюфета до кафеварката и накрая се спря в очите на момичето, които точно тогава се срещнаха с неговите. Да, точно така. Една вила в околностите на планинско градче, в което се провеждаше музикален фестивал, професорът, който го организираше беше създал в това градче филхармония, но тъй като преподаваше в столичната консерватория, на фестивала винаги имаше и поне един концерт на студенти. Бяха дошли шарена група, тогава той свиреше адажиото на Марчело, неприлично популярно за онова време парче, както и един концерт на Вивалди. Фестивалът се провеждаше в една историческа местност сред висока пещера и акустиката беше поразителна, но най-хубавото беше, че още от първия тон писваха стотици скални птици и през цялото време се надпяваха с обоя му — една невероятна, немислима космическа интерпретация, звуците извираха отвсякъде, спускаха се като водопад, завъртаха се като пияни

галактики — нито допреди, нито след това не е бил толкова слят с музиката, която правеше, толкова вътре в нея, струваше му се, че ще се удави и го желаше, искаше да потъне истински и никога вече да не изплува. След концерта едно момиче от вторите цигулки на местната филхармония, с което се бяха сприятелили по време на репетициите още от предната година, как се казваше — ха сега де! — ги покани всичките на рожден ден. На някаква вила, е, вила било много силно казано, просто селска къща в едно от предградията, в полите на планината.

Симо разгърна албума на Дуано. Серията му целувки по парижките улици, снимана непосредствено след края на войната. Всичко изглежда естествено, непосредствено хванато, репортажно, сякаш Париж не е имал други грижи, освен да се целува. Симо знаеше, че всичко е усърдно режисирано, „влюбените“ са актьори, които се целуват пред фотокамерата само за да покажат на света, че войната е свършила, че Париж отново е град на любовта.

Погледна часовника си, не трябва да се увлича, най-късно половин час преди концерта трябва да е в сградата, когато пристигнат и останалите с автобуса, свирките останаха в багажника на Ищван, сега вече не е студено, но все пак е необходимо да се аклиматизират достатъчно време, с обоя е по-лесно, виж, английския рог е капризна работа, трябва внимателно с него, че Дворжак му е написал такова хубаво соло, довечера трябва да бъде във форма. Ищван му предложи да пътува с него в колата, имал някаква работа в града, където гостуваха, щял нещо да търси в някакъв магазин и щял да пътува частно, та да не бил сам в колата, ако някои колеги изкажат желание... Беше пределно ясно защо е цялата маневра, колегите бяха само алиби за пред жена му, важна беше колежката Людмила от втория пулт на вторите цигулки, рускинята, която взеха в оркестъра едва преди три месеца, новодошла, все още има трудности с немския. Кой не ги е имал в началото, Симо и жена му знаеха само няколко думи, като дойдоха от България преди колко? — на август ще станат двайсет и една години, така минава времето, да. Освен Ищван и Людмила, освен него в колата беше и Курт валдхорниста и той разведен като Симо, няма какво да прави в къщи, абе пълна кола, с други думи — пътува с колеги. Всички отдавна виждаха какво става и се подсмиваха: продължителните романтични разходки във всеки град, където ходеха

да свирят, тайните погледи, полуусмивчиците, въздишките, поверителните жестове, толкова бяха смешни, правеха се на тийнейджъри от миналия век. Интересно на какъв език си гугукаха така упоително, тя нито немски, нито унгарски знае, а пък той е учил руски едно време, когато беше и в Унгария задължително, но в тези държави езикът се учеше насила, Симо не беше срещнал поляк или чех, който да е научил руския, пък камо ли унгарец. Този път пристигнаха толкова рано, може не само да си държат ръцете в някоя старинна сладкарница, ами даже и за часов хотел ще сколасат, ако са вече на тази фаза де. Цигуларката все пак е двајсетина години помлада от него, почти връстничка на големия му син, на него по би прилягала. Да, на времето Симови бяха близки със семейството на Ищван, когато Симо още имаше семейство, ходеха на пикници, децата на унгареца си играеха с Иван, тичаха по поляните, момиченцето беше по-малко, момчето — по-голямо, бяха тримата мускетари. Славни години. Когато жената на Симо го напусна, отношенията им охладняха, сега пак се уважават, колеги са все пак, но не е същото, отдавна не е същото. Симо беше правил фотопортрети на децата му, особено момиченцето беше много чаровно. И жената на Ищван Илона беше много свестен човек, и тя като Мара не беше музикантка, това сближаваше двете жени, караше ги да си бърбят за манджи, плетки и парцалчета. Продава в един бутик, май че даже е неин. Едва ли подозира нещо за поредното увлечение на мъжа ѝ. А не му е за пръв път, даже говорят, че Регина от него надула корема, Регина цигуларката, най-потайната, най-затворената в оркестъра. Роди преди... трябва да има три месеца. Алина арфистката видяла бебето, казва — одрало му е кожата. Но това бяха само слухове, Симо на слухове не вярва, не се занимава с клюки, само това оставаше. Алиби или не, той се зарадва на предложението, обичаше да се разхожда в непознати градове с фотоапарата си, апартаментът му бе опротивял след развода, при първа възможност хукваше нанякъде. В редките случаи, когато нощуваха в някой град, винаги ставаше рано, мяташе апарата на рамо и излизаше от хотела. Ама наистина рано, в шест или седем. Обикаляше сънните улици и откриваше по някоя композиция, запечатваше я, някога на лентата, а сега вече на картата и доволен се прибираше за закуската. Хобито му го спасяваше от самотата, беше се свързал в интернетa със съмишленици, събрани от

съответните фото сайтове, увлечено обсъждаше техните снимки, споделяше за обсъждане своите. С хора, на които знаеше само никовете, често пъти даже нямаше представа дали са мъже или жени, на каква възраст са, къде живеят. Май беше по-добре така, защото — не можеше да обясни. Дали вече се боеше от фронтални срещи, независимо от хубавото, което можеха да му донесат. Е, в града, в който живееше, успя да направи вече две фотоизложби — все във фойета — първата — на местната болница, втората — на един от фитнесцентровете. Сега беше заинтересувал собственика на едно италианско кафе, където беше виждал да висят разни работи. Показа му някои увеличения, отвори пред него интернет — албуми. Така се стигна до дата на откриването. Само че Симо искаше всичко на тази изложба да бъде ново, да не е било публикувано преди това, да го няма в интернета и... да е заснето през последните два месеца. Това условие не беше известно на новия му „куратор“, той си го слагаше сам на себе си, просто му се струваше, че още не му е времето за ретроспекции, че трябва да не спира да търси, да се развива.

Кукувичката отново започна да кука от раздрънканата латерна на улицата преди втория куплет на валса. И тогава носеше фотоапарат, там, някога, в онова българско подпланинско градче, след концерта в пещерата. Един „Киев“, купен на старо. Къде отидоха филмите, снимките от онова време — нямаше представа. Все още не се беше захванал да каталогизира негативите си и много нещо се изгуби, но карай. Добре е, че поне още си спомня.

Качиха се на градски автобус пред хотела. Далечко било — шест спирки, а бяха и уморени от концерта. На шестата спирка вилната зона се изпречи пред очите им. Преди е било малко селце, после е станало махала, после квартал на града и накрая — вилна зона. Имаше и доста нови постройки, с високи огради, зад които се виждаха чардаци в „български стил“ и се чуваше лай на охранени псета, но имаше и стари, едновременни селски къщи, останали от времето, когато това място е било село. Някои от къщите бяха порутени, явно бяха оставени на доизживяване, имаше и поддържани, наскоро измазани, с подновени покриви и дограма. Такава именно къща се оказа въпросната вила на... е, на онази цигуларка де.

Излезе сестра й, явно ги беше чакала. Сестра й се казваше Теменуга. Симо си я представи съвсем ясно, сякаш я видя пред себе си

в книжарницата — къдрава кестенява коса, високо чело, очи дълбоки и големи, с пламъче от смях, сподавен на дъното им, не присмехулен, а радостен, дебели устни, естествено червени, мъх по бузите, две трапчинки, на дясната буза малко по-високо, почти детски овал на брадичката, която като че всеки момент ще затрепери от смях. Симо си помисли, че името много ѝ подхожда, имаше нещо от това срамежливо и весело цвете и в изражението ѝ, и във външния ѝ вид, а сигурно и в характера ѝ. Самото ѝ присъствие излъчваше упойващ аромат и сякаш въздуха около нея беше зареден с нежност, както около теменугите.

Поканиха ги в зимника — иззидан с камъни, между които беше замазано с хоросан. Имаше истинска камина, която бяха запалили и пламъците извайваха причудливи фигури, а влажните съчки пукаха, съскаха и сълзяха.

Седна до нея, до Теменуга, момичето живо го заинтересува. Виолетовата рокля, която беше облякла, по един вълшебен начин подчертаваше стройното ѝ, макар все още донякъде по детски пухкаво тяло, добре закръглените ѝ гърди, изящните рамена, белите тънки ръце, в които съзираше заключена толкова много нежност. Тя усети вниманието му и несъзнателно започна да кокетира, пак с някакво неумело детско кокетство, което я размиваше самата нея, сякаш играеше на някаква много смешна игра. А колко звънък и заразителен беше смехът ѝ. Сестра ѝ, цигуларката, ги гледаше многозначително и му намигаше, от което му ставаше неудобно, но личеше, че тя харесва сестра си и се радва, че и другите я харесват.

Сервираха домашно вино, в прашни хладни бутилки, които се пазеха в съседното помещение, виното беше тежко, замайващо, мъжко вино, нарязаха бабек, извадиха саздърма, бяло овче сирене, поръсено със зехтин и червен пипер, бяла питка, явно месена на ръка. Огнените езици от камината танцуваха по тъмното стъкло на бутилките, чашите бяха обикновени, стъклени, но от по-старовремските, каквито могат да се срещнат само на село. Теменуга му пълнеше чашата с изиграна грациозност и му се усмихваше кокетно, но въпреки това сърдечно. Той я заговори, като избра първия, попаднал му пред очите повод — огъня в камината, показваше ѝ отраженията по шишето и чашата и ѝ разказваше за оня вълшебен скулптор, за части от секундата извайващ и разрушаващ най-нежните фигури на света, изгарящи с формата си и с изпепеляващата нежност на топлината си, абе въобще, измисляше ги

едни такива засукани, беше му дошло вдъхновение, та му се искаше да ѝ направи впечатление и говореше, говореше. Тя го гледаше и в погледа ѝ постепенно започна да се промъква не точно възхита, не точно унес, но по нещо от двете, разбира се, на фона на леко ироничната и въпреки това оставаща сърдечна усмивка.

От другата страна на масата започна с кудкудякация си репертоар Силви, мецосопраното, започна да хвали обстановката, виното, мезетата, да се превъзнася колко много си е мечтаела да живее в такава къщичка и никаква музика, никакво пеене, майната му на пеенето, когато имаш такова спокойствие и слушаш истинската музика — на природата, на птиците и т.н. и т.н., явно си беше пийнала и беше пуснала редовната си плоча. Не беше в състояние, обаче, да развали нито настроението, нито атмосферата, както обикновено, защото магията на мига караше останалите да се смеят безобидно на изцепките ѝ и по този начин да ги обезсмислят.

— Ей, Симо, — обърна се по едно време домакинята към него, — внимавай, като гледам Нушка ти завъртя главата. Ама нали е чаровна моята сестра, какво ще кажеш?

Симо вдигна рамене и се усмихна. Спаси го Силви, която ненадейно извика от другата страна на масата:

— Абе ние на рожден ден ли сме, или какво? — и запя школувано „Happy Birthday to You!“ Останалите подхванаха започналия да става популярен поздрав, сетне разцелуваха домакинята и пиха за нейно здраве. А тя обясни, че, всъщност рождения ѝ ден бил преди седмица, ама тя си казала защо да не го празнува още веднъж, като дойдат апапите за концерта, даже торта има купена, чака в хладилника.

— Че ние тогава много рано изпяхме песничката, — обади се Владо челиста, — трябваше да я изпеем като дойде тортата.

— Нищо не ни пречи пак да я изпеем с тортата, — отвърна Джери тенора, докато укротяваше поредния изблик на Силви, като пъхаше с вилица в устата ѝ парчета бабек. — Нали сме уж певци.

Силви се изкикоти и се задави с бабека, Джери я заблъска по гърба.

— И всичко е така, като него, — продължаваше тихо да говори Симо на момичето до него, — целият живот е като него. Така за мигове създава завършени форми и за мигове ги разрушава. И където те са

заредени с пламъка на любовта, изгарят всичко сухо и делнично и го правят на пепел. Остава само безкрайното разнообразие на мигове, неповторими и красиви, както са неповторими и красиви тези скулптури на огъня, появяват се, за да ни разкажат нещо, и отново изчезват, докато огънят изгасне и остане само сивото на пепелта.

— Па що си не взехме свирките, да посвирим малко, ами ги оставихме в хотела! — провикна се Илия кларнетиста, който дотогава съсредоточено и сериозно се пълнеше с вино и мезета. — И аз глей ся кво направих, уж никога не се разделям с кларнета, дет има една дума и в клозета с него ходя, баш на рожден ден да го забравя в хотела. Ей сега щях да ви изкарам булката! (Имаше пред вид коронния си номер в компания — вариации върху народната мелодия за извеждане на булката).

— Стига с твойта булка! — сопна му се Джери, — ние гласовете си ги носим, виж вие със Симо не си носите свирките. Е, и Владо де, ама тя неговата свирка голяма. И не става за компания.

— Ами не всички свирки са за краката — парира Владо, — има и за душата. Има и за философски размисъл.

Ей сега ще поеме за соло концертите на Бах, помисли си Симо, това пък на тоя му е болната тема. Но за щастие челюстът намигна на домакинята и си наля още вино.

— Така или иначе — музиканти много, музика няма! — провикна се Силви и се изхили, съвсем не на място, както винаги.

— Какво? Няма музика? Как така да няма! — провикна се домакинята, загаси недопушената си цигара в битовия пепелник, изправи се лениво, отиде до миндера в ъгъла и извади изпод него малко куфарче.

— Внимание! Атракционът на заведението. Деветото чудо на света! Гласът от фунията! Гласът на господаря му!

Постави куфарчето на малката кръгла масичка до прозореца и с щракане го отвори. Оказа се старинен грамофон от фирмата „His Master’s Voice“, на капака от вътрешната страна беше изобразено култовото някога кученце, клекнало пред грамофонна фуния. Симо оцени модела някъде от времето между двете войни, има си хас още да работеше. Домакинята (как се казваше това момиче, бе...) извади голяма черна плоча, нави със скърцане пружината, постави нова

игличка на блестящата мембрана с обигран жест, явно целият този спектакъл ѝ доставяше удоволствие.

— Ку-ку валс. Дами канят!

Иглата извика от бързо въртящата се черна плоча шум, подобен на оня, който произвежда пуснатия в горещо олио ростбиф. Сред шума прегракнало закука кукувичка, след което изплува кръшна тиролска валсова мелодия, като че изпод земята, изградена на низходящите терци от кукувичата песен. Теменуга го погледна с големите си очи и едва забележимо се усмихна. Това покана за танц ли беше? Сигурно. Бързо се изправи. Трябваше да изпреварят иглата, която неумолимо напредваше по черното тяло на плочата. Прегърна момичето, усети развълнувания допир на гърдите му до неговите, горещия му дъх край ухото си. Консервираната музика беше като изсушено цвете от хербарий, загубило и аромат, и багра, но сега близостта на момичето я изпълни с неочаквана свежест. Още една изненада — оказа се, че тя може да танцува валс, истински валс, плавен и въртелив, замайващ и вихрен, не онова раз-два-три, раз-два-три, което повечето наричаха валс. Плъзгане, завъртане, усмивка, плъзгане, увличане, завъртане, усмивка. Завива ти се свят, дъхът ти спира. Ръката ѝ в неговата — някога така са разговаряли, някои го могат и сега, ето те го могат, те двамата го могат, сега разговарят само с ръцете си, вплетени една в друга, ръката ѝ говори с неговата, говори му неща, за които няма измислени думи. Трапчинките на бузите ѝ приютяват радостно вълнение, очите са сериозни, замислени, в тях блестят ту пламъците от камината, ту звездните светлини от свещите — много свещи горят, огъня им се слива в очите ѝ с огъня в камината, чертае светли мамещи пътеки, по устните пробягва плахо обещание за усмивка, гърдите ѝ, млади и твърди се издигат и спускат учестено, в синхрон с неговите, плъзгане, завъртане, стъпка. Танцуваха на едно никакво място, толкова имаше, около тях се въртяха и други двойки, но те не ги забелязваха, бяха останали сами, с онази самота, която ражда онова необикновено присъствие на взаимност, в което всичко става възможно и близко. Беше танц — разговор, танц — откровение, танц — огнена стихия, като пламъците в камината, като очите ѝ, в които тези пламъци покоряваха. Закачливата тиролска кукувичка мелодийка потъна някъде надолу, от дълбокото изплува като силна свежа струя истинска музика, която ги поведе с мощните си звуци, в която заплуваха, като в

слънчевата пътека на изгревен залив, музика извираща, избликваща от самите тях, само за тях. Толкова много — в един-единствен танц? Но той го усещаше. И знаеше, че и тя го усеща, същото, абсолютно същото. Ку-ку, ку-ку, ку-ку — изкука за последен път кукувицата и остана само шума с периодичното тракане на последната пътека, пленила грамофонната игла. Тогава той се опомни от унеса си, откъсна се от ръцете ѝ, поклони ѝ се галантно, погален от усмивката ѝ, искряща, тържествуваща.

Изпи чашата си до дъно и изплува отново в задимения зимник, на рождения ден. Всички пушеха, е, почти всички, беше толкова задимено, че започна да го боли глава и на устните му загорча. Силви, Джери, Илия, домакинята, имаше май и някакъв братовчед, имаше ли, нямаше ли — не можеше да си спомни, но всички бяха налапали цигари и като че се състезаваха в производството на дим. Даже непущачът Владо — и той. Пружината на грамофона отново беше навита, плочата беше обърната — тангото „Ре-фа-си“, което започваше с нотите от заглавието си, пробви шума на винилния си дом. Силви съумяваше да го надвика и с писклив глас разказваше за някакво пътуване до Италия, като гледеше със светнали очи мускулестото тяло на Илия, но даже и той не я слушаше. Донесоха нова бутилка вино — домакинята или оня братовчед, все едно. Джери вероятно разказваше на Владо вицове, защото и двамата се заливаха от смях. Наближаваше неизбежният момент, в който всички щяха да говорят едновременно и никой никого нямаше да слуша, как се повтаряха нещата, как тъпо, глупаво, празно се повтаряха нещата. Усети, че го заболява главата от пушека. Стана и излезе навън в двора, седна на някаква пейка под асмата до каменната чешма и затвори очи. Нещо се беше случило, нещо беше започнало, нещо хубаво, но той не знаеше, кой би могъл да каже. За да дойде на себе си, той изгони всички мисли, почувства главата си празна и свободна, както правеше преди концерт. След това отново отвори очи. Навън беше още светло. И не беше сам на тази пейка. До него седеше Теменуга, просто седеше до него, без да го гледа. Беше се вторачила в някакво снопче тревичка между плочките, сякаш то беше нещо важно.

— Как си? — попита тихо, без да го погледне.

— Добре — отвърна той, — опушиха ме вътре.

— И аз имам проблеми с дима. Затуй излязох.

— Пушачите са хора егоисти. Съобразяват се само със себе си.

В настъпилото мълчание той я погледна и за миг срещна погледа ѝ, преди тя отново да сведе очи към снопчето трева.

— Хубава рокля имаш — каза той. — Пролетна такава. И много ти отива. Само че сигурно ще ти е студено с нея сега. Вземи сакото ми. Тя отказа с жест, но очите ѝ се оживиха.

— Наистина ли ти харесва? Аз сама съм яшила. Да.

Той я погледна учудено.

— Не вярваш ли? Честна дума, сам-сама. Мечтата ми е да стана шивачка. Това за мен е изкуство. Мислиш ли, че е изкуство?

— Може би, — отвърна той. — Ама разбира се, че е изкуство, — добави бързо, — даже повече, отколкото да възпроизвеждаш написани от някой друг ноти. Създаваш нещо, твориш. И... като облечеш някоя жена, подчертаваш хубавото в нея, разкриваш го, за да могат всички да го забележат, правиш я красива, даваш ѝ индивидуалност, създаваш я донякъде като личност. Моделиерка.

— Е, моделиерка не, това е прекалено сериозно, това е за художници. И за такива, които... как да кажа, които искат да диктуват, да налагат. Е, да правят мода, значи — да уеднаквяват. Просто шивачка. Е, не по готови модели, не във фабрика, да променям, да импровизирам. По поръчка и... според моето естетическо виждане, ти го каза много точно. Да помагам на хората да бъдат красиви. Засега шия още по готови модели, ето тази рокля, например, е по списание, но и нея съм променила. Ето тук, на деколтето — и малко в рамената, а и в кръста. Исках да се вижда тази извивка на рамото...

— Имаш възхитителни рамене. Като онази с огледалото... е-е, на Веласкес, виждала ли си тази картина.

— Нейните са къде по-хубави от моите — засмя се тя.

— Знаеш ли какво, — той изведнъж се сети, че „Киев“-а виси на рамото му, — аз обичам да правя снимки, от малък се занимавам, хоби ми е. Ако не възразяваш, ще те фотографирам. Вярно, че лентата е черно-бяла, а цветовете много ти отиват, но и така е добре, а много ми се иска да запазя нещо от тази вечер. Ще ти изпратя снимката, разбира се. Докато не е станало съвсем тъмно.

— Там горе е още светло — показва тя някъде към баира, започващ от празното място зад къщата, — там е моето място, всяка

вечер има страхотни залези. Ето това ще ти подаря за спомен от вечерта... един залез.

— Да ми подариш един залез? Това не е ли от...

— Да. Точно оттам.

— Един тъжен залез.

— Е не, защо ще е тъжен. Аз не смятам, че тъгата винаги е тъжна. Има и тъга на очакването, светла тъга, почти радостна.

— И ти смяташ, че той ще се върне?

— Разбира се, че ще се върне, аз го очаквам. Сигурна съм. Той просто винаги се връща, само че ние не можем да го познаем. Или просто го наричаме с други имена.

— Надежда? Очакване? Любов?

— Любов. Да, това е.

Бяха тръгнали по стръмната пътека нагоре през дърветата. И тя съвсем естествено беше хванала ръката му. Съвсем, съвсем естествено. Нали го водеше. Колко време вървяха така, Симо не можеше да си спомни. Сигурно доста. Накрая излязоха на билото. Оттук гледката наистина беше внушителна. Равнината долу беше нежно обгърната от розови изпарения, които не бързаха да се издигат нагоре, където ги чакаха облаците да ги погълнат и изпият тяхната сила. Вместо това те бавно бродеха над реката и я скриваха на места, като оставяха блясъка от отражението на залязващото зад хребетите на далечните възвишения слънце да ги пронизва с лъчите си, да им придава мистични обеми и форми и да ги позлатява. Симо веднага отвори фотоапарата и направи няколко снимки, после обърна обектива към нея и натисна спусъка — каквото излезе, светлината беше вече малко. Слънцето потъна във възхитените ѝ очи, скри се в тях, от всички страни бързо пълзеше мрак, а с него и вечерния хлад. Без да я пита повторно, Симо покри раменете ѝ със сакото си, задържа за миг ръцете си на раменете ѝ. Тя му благодари с поглед и отново обърна очи към светещите контури на хълмовете, зад които току-що се беше потопило слънцето.

— Благодаря за залеза. Беше наистина... особен залез.

— Защото беше специално за теб, нали знаеш...

— Знам.

Пак замълчаха, той я прегърна. Пак естествено, съвсем естествено. За да не мръзне. Тя не се отдръпна, не се и притисна до

него.

— Ех как ми се танцува! — каза изведнъж. — Можеш ли да си представиш. Танцува ми се...

— Ами нямаме музика.

— Как да нямаме. Погледни наоколо. Всичко е музика. Замръзнала.

— Беше тихо. Само отдалеч сред тишината се провираше песента на щурците и откъм близкото село глухо лаеше куче. Една голяма черна птица прелетя ниско над тях. И изведнъж отдалеч отекна гласът на кукувица.

— Ку-ку валс! — засмя се той. — Дами канят.

— Дамата те кани — поклони се тя и обви ръцете си около раменете му. Той запя тихо мелодията и я завъртя в танц. Той затананика мелодията на валса в ухото ѝ.

— Ти помниш музиката?

— Нали съм музикант — отвърна тихо, — това ми е занаята на мене — музиката.

И продължи да пее.

Танцуваха дълго, дълго, докато мракът ги оплете в гъстата си мрежа. Лунният сърп беше още твърде тънък, за да хвърля достатъчно светлина и скоро той виждаше само блестящите ѝ очи, или му се струваше, че ги вижда. Накрая се спряха — замаяни, задъхани. Стояха и мълчаха. Той я привлече към себе си и целуна устните ѝ. Просто и естествено, сякаш че то се разбираше от само себе си. Устните ѝ бяха твърди и топли. После тя го целуна, съвсем естествено и двамата останаха дълго с впити устни, заслушани в тишината и грохота на сърцата си под тъмното небе, докато небесният фенерджия палеше звездите една след друга, една след друга. Откъснаха устни и повече не се целунаха. Стояха и слушаха. Държаха ръцете си и стояха. И слушаха. Беше станало особено тихо, кукувицата беше замлъкнала. Тъмнината се спускаше все по-ниско, полепваше по лицата им, уютно ги завиваше в голямото си хладно одеяло. Стояха и слушаха. И чуваха само сърцата си, които биеха едновременно, може би поради допира на ръцете им и техният резонанс ритмизираше всичко наоколо, подреждаше вселената в разбираеми, земни, човешки форми и измерения. Където всичко е достъпно и близко, толкова близко, достатъчно е да протегнеш ръка — и ще го докоснеш.

Тогава тишината се разкъса от далечен лай на кучета, някъде под тях, промъкнаха се човешки гласове, смехове, тътен, бръмчене. После всичко утихна.

— Последният автобус — каза тя тихо.

— Последният автобус?

— Следващият е в шест и дванайсет сутринта.

— Значи ми се очертава дълга нощна разходка.

— Ами, как не. Знаеш ли колко е далече до центъра. Ще останеш да спиш у нас. Има достатъчно място.

— В никакъв случай. Аз обичам да ходя пеша.

Не искаше да използва случая, не искаше да се натрапва, да ги притеснява. И наистина имаше нужда от отрезвителна разходка.

— Ами хайде да ходим тогава — каза Теменуга и ръката ѝ го поведе надолу в мрака.

По-късно, като си спомняше това завръщане, той се изумяваше как леко, ловко, без страх и без да се замислят, слизаха двамата по невидимата пътека в абсолютната тъмнина. Явно беше идвала често тук, може би всяка вечер и краката ѝ бяха научили безпогрешно всяка извивка, всяка стръмнина. Нито веднъж не се спънаха, не се подхлъзнаха, пред тях не се изпречи храст или дърво.

Под лампата на двора седеше сестра ѝ и пушеше. Изглеждаше уморена, но все пак намери сили да им се усмихне.

— Ето ви и вас най-последно. Тъкмо започвах ле-екичко да се притеснявам за вас.

— Показах му Предела — обясни Теменуга. — Снимаше залеза.

— И как слязохте в тази тъмница?

— Познавам пътя добре. Не ми е нужно да го виждам.

— Ами хайде да влизаме тогава, че захладня. Ще прием уиски.

— Е не, аз все пак трябва да вървя, късно стана вече — каза Симо.

Но минута по-късно тримата все пак седяха на масата и гледаха как догарящия огън в камината хвърля своите отблясъци върху тъмната течност в чашите им. Беше почистено, пепелниците — изхвърлени, чиниите — прибрани, само четвърт торта с останала на нея свещичка все още ги чакаше. Домакинята я раздели на равни три части.

— За добрия завършек на вечерта — каза тя, — сложи си сода — обърна се към сестра си, — все пак нямаш още осемнайсет.

— Аз съм малка — засмя се Теменуга, — малка съм и отивам да си лягам.

Близна от уискито в чашката си, отхапа от тортата в чинийката си, стана, погледна Симо с нежност и, като че, с някакво очакване, поне така му се стори тогава, свали сакато му от раменете си, остави го на стола, обърна се и с тихи стъпки излезе.

— Ох, сестрите, сестрите! — пропя мелодично домакинята, — радост и отговорност са те. И аз какво да правя, като орлица бдя над нея, като орлица. Наздраве.

Отпиха от уискито. Сухо. Без лед и сода.

— Ама ти наистина, защо не вземеш да останеш? За къде си се забързал, самолета ви утре нали е след обед. Място има, сутринта си хващаш автобуса.

— Не, аз обичам да ходя. То не е и чак толкова късно, като си помислиш, няма и единайсет, до полунощ със сигурност ще съм си в леглото.

— Абе то има и нощни таксите. Ама как да ти поръчам, като нямаме телефон тука. Е, щом така си решил.

Не настояваше повече. Явно и за нея беше по-удобно така, единствено от учтивост му беше предложила два остане, надявайки се да не се съгласи.

Но той не си тръгна веднага, поговориха си за туй, за онуй, попита го за диригента — професор в Консерваторията, да, ако не беше той нито фестивала щеше да го има, нито филхармонията им, той я създаде в тази далечна провинция и с нокти и зъби се бори за това да съществува тук този остров музикална култура. Защото надеждата последна умира, когато дойде до умирање. Последна. А много преди нея — и вярата, и любовта. Надеждата е най-жилава. Непостоянни са, каза той, нали са жени и трите, в женски род, затова са непостоянни... Чакай, как така дойде дума до надеждата? Ами да. Сети се. Как не можа да му дойде по-рано на ума, точно така се казваше домакинята — рожденичка: Надя, Надежда. Най-обикновено често срещано, тривиално такова едно женско име, затова го беше и забравил, а ето, че сега си го припомни — Надежда.

До хотела стигна към един, но почти не усети пътя. Беше замаян от онова, което се беше случило, от алкохола и от цигарения дим. Вървеше и си мислеше. За момичето. Отново усещаше раменете му, ръцете му, гърдите му, устните. Какво ли щеше да бъде, ако все пак беше останал? Едно е ясно, веднага като се върне в София, ще прояви филма и ще ѝ изпрати снимките, ще ѝ напише писмо, тя ще му отговори и така лека-полека... И макар наистина да го мислеше, още тогава по някакъв начин добре знаеше, че нищо подобно няма да се случи. Както и не се случи. Какво стана с филма? Имаше ли снимки? Ето, че и това не може да си спомни — имаше ли снимки.

Латерната отдавна беше свършила с кукувичия валс и сега, няколко песни по-късно, стържеше валса от оперетата „Виенска кръв“ — познато парче, толкова пъти по толкова поводи свирено.

Момичето в ъгъла гледаше право към него, като да се опитваше да си спомни откъде го познава и познава ли го изобщо. Старците на преден план, водещата към момичето линия на масите, кафемашината като черен контрапункт в ляво — композицията беше перфектна. Почти автоматично извади фотоапарата, нагласи нужната чувствителност и направи три снимки. Да, тези очи като че ли бяха същите, поне приликата беше поразителна, тогава така му се стори, ами ако ѝ беше дъщеря? Сега тези очи го гледаха студено и даже малко враждебно. Кимна учтиво и се приближи до нея.

— Извинете за безпокойството — каза той с възможно най-учтивия тон, на който бе способен. — Симеон Игнатов, музикант. Но се занимавам и с фотография, както видяхте сама. Подготвям изложба в града, където живея, ето визитната ми картичка. Тези фотографии направих с ваше участие, можете да ги разгледате на монитора. Макар, че е общ план, все пак има известна концентрация върху лицето Ви, затова се смятам задължен да Ви попитам. Според закона за личното пространство, съм длъжен да поискам разрешението Ви, ако реша да публикувам или изложя една от тези три снимки. Естествено, ще Ви изпратя файла, както и хартиена разпечатка на адреса, който ми дадете.

Тя го погледна някак разсеяно, надникна в монитора, без каквото и да е интерес, повъртя визитната картичка в пръстите си, без да я прочете, върна му я обратно и каза:

— Не възразявам. Правете каквото щете.

— А ще желаете ли...

— Няма да желая. Приятен ден.

И се обърна настрана, за да покаже, че разговорът е приключен.

И от къде на къде, как можа да си въобрази някаква, и най-малката прилика? Нямахте нищо общо с онова лице, което спомена му възкреси, нито овала, нито формата на очите, устните, носа, косата, абсолютно нищо общо. Нямахте ги и трапчинките, разбира се, от къде на къде да ги има. Явно музиката го подведе и го вкара в заблуждение с построенията си, поведе го по хлъзгави, несигурни пътеки там, където вече нямаше залези, изобщо нищо нямаше. Отдавна. Момичето напомняше по-скоро онова от целувката пред кметството — знаменитата фотография на Дуано, която беше гледал, когато се обади кукувичката от латерната. Дали е жив моделът още? На колко ли години трябва да е? Тази тука спокойно може да ѝ е правнучка.

Погледна часовника на стената, време беше. Докато слезе, латерната беше замлъкнала. На улицата човекът с каскета прибираще монетите от чинийката в една торбичка и после закачули пъстрия сандък с прокъсан брезентов калъф. На ъгъла пред витрината на един сладкарски магазин стояха прегърнати Ищван и Людмила, той ѝ шепнеше нещо на ухото, на какъв език, е, на езика на любовта, да не издребняваме сега, тя се беше изчервила даже по врата, притискаше се до него и бързо-бързо кимаше с глава. Дано не трябва да ги чака, все пак свирките са в багажника на колата. Ами ако вземе да ги фотографира ей така, гугутките мамини, още една снимка за изложбата и то перфектна — с отраженията им на фона на шоколадовите торти, пастички, пирамиди от бонбони. Любовта е сладка! Какъв скандал щеше да се разрази в клюкарското градче, какъв шум щеше да вдигне изложбата му в оркестъра, а можеше и до съд да се стигне — за нарушаване на личното пространство. Е, не заради това де, ама наистина няма да ги снима, даже за лично ползване. Нередно е. Това за снимката той си го помисли само на шега, какво му е направил Ищван, че да му съсипва живота по този начин, добър човек е, услужлив, разбран, докара го с колата, някога бяха даже приятели. Като е решил да се прави на юноша на тези години, негова си работа. Недоизживени илюзии. Щом му харесва! Ще се направи, че не ги е видял, разбира се, да не им е неудобно, ще мине по другия път към концертната зала, по моста над реката пред главния вход. Малко повече ще повърви, е, голяма работа.

Когато се появи на моста, автобусът с оркестъра тъкмо завиваше към паркинга. Реката мързеливо се влачеше нанякъде мътна, намирисваща на тиня и боклуци. По парапетите бяха окачени модерните в последно време катинари на вечната любов. Под тинята на дъното ръждясаха стотици ключета.

\$type=Разказ

\$labels=Етюд, Съвременна проза (XXI век), @От автора,
@Публикувано първо в Читанка

ПАЯЖИНИ

Съдба ли беше, орисия ли някаква, или магия. Тя не знаеше. Но винаги закъсняваше — за най-важното в живота. Пристигаше на пира му, когато сервитьорите вече прибираха остатъците от богатата трапеза и тя дори не можеше да знае колко красиво и апетитно беше изглеждало всичко това, грижливо подредено върху девствените маси, а сега вече превърнало се в отвратителни огризки и петна от вино по покривката, а гостите — във фракове и ослепителни вечерни тоалети, се бяха разотишли и тя будеше само недоумение в празничната си рокличка. Като Пепеляшка, дошла на бала едва след полунощ. Образно казано. Много обичаше да мисли образно, това ѝ беше останало от времето, когато четеше класиците. Толстой, Достоевски и най-вече Тургенев, Шмелъв, Грин... Баща ѝ много държеше тя да опознае родната литература и от малка ѝ буташе в ръцете книжка след книжка. И дългите разговори в малката кухничка на апартаментчето. Родителите ѝ бяха живели в комуналка в първите години на брака си, затова ценяха това малко двустайно гнездо, сякаш то беше някакъв дворец от мечтите. Макар, че гледаше към вътрешен двор, пълен с боклуци и слънцето никога не надникваше в прозорците му. Книгите и цигулката оформяха детството, беше решено — ще стане знаменита цигуларка, ще се измъкне от мизерията, ще обикаля много по света, ще жъне слава, пари и обич. Като Ойстрах, чиято колекция плочи беше най-голямото съкровище на майка ѝ. И свиренето — не по-малко от три часа дневно, докато съседите започнат да чукат по стената. Инак не бяха лоши хора тези съседи, в четвъртък се събираха с техните на водка и мезета, хвалеха я, галеха я по главата, предричаха ѝ световна кариера и бляскаво бъдеще, даже я караха да изкара нещо на цигулката, не, не класическо, някой романс, съседа пригласяше с китарата, всички запяваха фалшиво, съседката с пискливия си глас цял тон по-високо някоя песен на Окуджава или Висоцки, Това бяха кумирите в семейството, макар Висоцки да беше отдавна мъртъв, както и Ойстрах — Давид. Изобщо поколението на родителите ѝ и след

промените живееха в миналото, ругаеха алчността и егоизма, които бяха впримчили в мрежата си обществото, а най-вече изпъзелия като отровна змия от дупката на миналото антисемитизъм и това ги обединяваше — бяха донякъде потомци на немски евреи — около една четвърт, останалите три четвърти кръв беше руска. Баща ѝ я беше научил да се радва на произхода си, с примери и имена ѝ доказваше, че космополитната спойка е най-устойчива, най-талантлива, най-приспособима, а, следователно, неизтребима. Привеждаше за пример кръстоските на Мичурин, създали по-устойчиви сортове, по-вкусни и едри плодове, цитираше имена — любимият на семейството ѝ Окуджава беше с грузино-армено-руски произход, то и затова името му беше едно такова, звучеше ѝ японско. Носталгията по едно грозно минало, само защото тогава са били млади и все още оптимисти, ги обединяваше, настоящето беше помело всеки остатък от илюзия с безчовечния си прагматизъм, както и с безпощадното разголване истинското лице на онова минало, в което бяха живели, лице, което не искаха да видят, защото то вкаменяваше и спомените им, защото беше лицето на Горгоната. И макар добре да знаеха, че всичко това е истина, съпротивляваха се да повярват в него. Водката не можеше да излекува тези вътрешни противоречия на цяло едно поколение, но друго болкоуспокоително лекарство нямаше. Не, баща ѝ не пиеше, или пиеше с мярка, той беше пристрастен към чая. До късно нощем той ѝ говореше за непреходната прелест на руската литература, разказваше ѝ за живота на поети и писатели, рецитираше напевно музикалните стихове на Цветаева, Ахмадулина или Вознесенски. Да, той се опияняваше от поезията. И от чая. Сега вече възторгът му обхващаше и доскоро забранените дисиденти, титаните сред тях, като Набоков и Бродски, особено Бродски. Какъв гений, повтаряше той тихо, какъв гений... Макар да не се солидаризираше с политическите му възгледи, можеше напълно да ги оправдае, животът те научава как да мислиш, казваше, да, и това те научава да правиш. И сега тези хорица живееха в онова малко апартаментче и се радваха на всяко нейно телефонно обаждане, само да се оправи, само да успее, и ще ги вземе при себе си тук, в Германия, а като за начало ще вземе да им купи един лаптоп и да им организира интернет, та да могат да се виждат по скайпа и да си говорят по-често. Засега още не може, няма и година, откакто е пристигнала, а и заплатата не се оказа това, което беше очаквала, късно

дойде, закъсня, както винаги, както беше закъсняла и със следването, както винаги закъсняваше. Невероятно, но даже с раждането си беше закъсняла, роди се цяла седмица след срока и беше побъркала докторите, и това ако не е съдба.

И тук дойде късно, твърде късно. Но нямаше никаква вина за това, просто когато първите надойдоха, тя беше още мъничка. А онези, първите, имаха привилегии, веднага получиха гражданство, жилища, работа, даже за безлихвени кредити се говори, че са получавали, все пак — братя по кръв. Макар, че някои от тях не знаеха и дума немски. Ето че и тя не знае. Баба ѝ Елисавета, тя говореше немски със силен руски акцент, където не се сещаше, плясваше по някоя и друга руска дума. Интересно, че когато беше малка, я разбираше донякъде, ама после — детската градина, училището. Виж баща ѝ говори немски, сравнително добре, учил го беше в института. И ѝ казваше, че този немския на баба ѝ по-скоро е идиш. По-добре, ако е запомнила нещо, да го забрави и да започне да учи хохдойч, с този идиш и сега може да си има неприятности, особено в източната част на страната. Е, тя търсеше работа в западната, но знае ли човек, някои рефлексии са поживи, отколкото на човек му се иска, дремят си в подсъзнанието и чакат само повод да се събудят — изток, запад — все едно. Да го учи добре. Ама как се учи език, когато си на трийсет? Когато избираше чужд език в гимназията между немския и френския, баща ѝ я посъветва да избере френски — пак тази пуста литература: Толстой беше писал огромни пасажии от „Война и мир“ на френски език, по онова време — езика, на който е говорела аристокрацията, Пушкин — той пък цели книги има на френски език, та да го разбере поцялостно... Естествено, баща ѝ владееше перфектно и френски, когато беше още в Института, разговаряше по цели часове с френските литератори, които идваха на посещение, смееше се с тях, явно им разказваше и вицове, тя ги слушаше в столовата, докато изяждаше поръчания за нея крем малеби и не разбираше нито дума. И макар да беше положила някакви усилия да го научи в гимназията, всичко отиде нахалост — не ѝ вървеше с езиците и туйто. Беше се метнала на майка си, която, макар да владееше смешния немски на баба Елисавета, освен него знаеше само руски. Но от майка си тя беше наследила музикалността. Неосъществената мечта да стане пианистка — за тази цел баба Лиза я беше довела от Казахстан, беше се опитала да ѝ

осигури уроци по пиано, но бедността ѝ беше попречила да ѝ купи инструмент — с вдовишката пенсия на мъжа си и работата си като билетопродавачка на източната гара парите стигаха колкото да се плати стаята в комуналката и за храна. Така че пианото си остана непостижима мечта. Е, преди да умре, баба Лиза все пак видя донякъде осъществена тази мечта във внучката си, по онова време седем годишна, когато със затворени очи изслуша първата част на концерта на Оскар Ридинг и после прошепна: „Шейн, шейн...“, целуна я и ѝ подари една златна монета. Пазеше тази монета, докато ѝ потрябваха пари за самолетния билет. Така духът на баба ѝ я беше закрилял през цялото време, бе я водил към прародината, за която беше слушала, съвсем от мъничка, когато още разбираше оня смешен език — идиш.

Людмила остави цигулката на масата и с три резки завъртания отпусна космите на лъка. В края на краищата за какво бяха репетициите, ако безкрайно време свири в къщи? Ето и паякът там, зад прозореца. Оплетете си мрежата и се скри да си почива. И да чака. За днес стига, почивен ден е все пак. Чак за толкова труд не ѝ плащат. Да, иначе се оказа действителността тук, там, оттагък, говореха чудеса за заплащането тук, представяха си планини от пари, а значи и уважение, и спокойствие. Ценели личността, артистът бил на почит... Ами да дойдат да видят. Не че донякъде нямаха право, по-лъскавичко си беше отвсякъде, по-учтиво — добър ден, довиждане, бите, данке, приятен ден, не те ругаят, малко повече лукс в дребните неща, да, и заплатата беше много по... ама за тук едва стигаше. Пак беше закъсняла. Казват, преди да надойдат отвсякъде, било много по-спокойно, по-чистичко, по-уредено, имаш ли работа — добре си, парите ти стигат. Макс разказваше, валдхорнистът — неговата заплата била напълно достатъчна за семейството му, жена му не работела, гледала си децата и ходела на кафенце с приятелки. Сега трябва и двамата да работят, Макс си докарва допълнително по халтури с духовия квинтет и пак в края на месеца все са на минус. Вярно, децата им студенти — и двамата, с нов Мерцедес се фукаше миналата седмица, ама все пак... Преди беше по-хубаво, казват всички от неговото поколение. Кога преди? Много ясно кога, преди да се отворят границите и да нахлуят те — скакалците. Ами знае ли, на тяхно място тя нямаше ли да се сърди — дошъл от майната си наготово, докарал си навиците и разбирането

за живота, един пирон още не забил в тази държава и вече предявява претенции, че даже и привилегии има, пред тези, които са направили всичко това. Знаеше, че не е виновна, знаеше, че никой не я обвинява, конкретно нея, но все пак не можеше да не изпитва дълбоко в себе си някакво угризение, така я бяха възпитали — да бъде отговорна. И я бяха натъпкала догоре с комплекси. Единствено с изкуството си да се изразяваш, така я учеше баща ѝ, подхранваш ли божествената искра в себе си, разгаряш ли я в огън, няма как да замръзнеш. Защото си работник в Творението. Останалото ще ти се приложи. Да, след промените баща ѝ все повече и повече откриваше за себе си една вътрешна религиозност, каквато винаги беше имал дълбоко в себе си и според която бяха действията му и помислите, но която в чистия си вид му беше забранена, както от официалната доктрина така и от еврейския му произход. Винаги свободен и търсец дух, той беше възприел християнските истини като освобождение, беше се опитал да ги предаде и на нея.

И не се получи. Или поне не така, както го беше мислил. При нея вземаше превес някакво полуосъзнато традиционно чувство за вина, макар да не я влечеше каквато и да е религиозна организация или църква, в които подобно чувство е у дома си. Не ѝ беше ясно в какво вярваше, понякога не знаеше дали изобщо вярва в нещо. Е, всеки човек си има своя собствена религия. Или хайде, нека да е почти всеки.

Навън се беше стъмнило внезапно, вятърът, който духаше от сутринта, довлече черни облаци. Нищо. Щеше отново да ги отвее, след като се излеят над градчето. Нищо ново, вече започваше да свиква с това немско време. Лошото беше, че навън е неделя, нямат репетиция. И Ищван е на излет със семейството си.

Ищван. Голямото ѝ закъснение. Най-голямото. Решителното.

Толкова време беше чакала, толкова време беше вярвала, надявала се беше, знаеше, че ще го срещне тук, на този свят, знаеше.

И ето че го срещна. Женен, с две пораснали вече деца. Двайсет години по-голям от нея. По-стар! Даже двайсет и две, ако трябва да бъдем точни. А да бъдем точни се налага. При определени условия би могъл да ѝ бъде баща. И в определен смисъл ѝ беше баща. Учете я, водеше я за ръка. Към нея самата. Показваше ѝ красотата ѝ, очарователността ѝ, способността ѝ да се възторгва, да плаче и се смее, да бъде над своето положение, над своя произход, високо-високо

над всичко онова, което беше смятала, че е, да бъде най-после себе си. Истинска. Хубава! Животът стана изведнъж толкова вълнуващо събитие, светът стана толкова хубав, пъстър, радостен, искрящ фойерверк. Празник!

Освен когато празникът не беше в календара. Тогава Ищван беше на излет. Със семейството си.

Черните облаци си бяха съвсем на място, дъждът също. Нека вали. Нека вали тежък проливен дъжд, нека удави всичко наоколо. Нека времето плаче вместо нея.

Всичко се промени, когато го срещна, всичко — сякаш той ѝ даде нови очи, нови уши. Светът стана друг, изпълнен с очакване, с надежда, музиката стана друга, едва сега Людмила осъзна стихията ѝ, способността ѝ да те грабне, да те отнесе при извора си, да те окъпе, да измие всяка мръсотия на ежедневието и да те върне при теб, в онова изначално начало, когато всичко е още синьо, всичко е още обещание.

Стар бил? Какво е старостта? Бръчките или отчаянието? Как така стар, когато мислите му са много по-млади от нейните, светът му е много по-млад от нейния, очите му са учудени и любопитни, като на новороден. И устните му са млади, много млади. Пълни с всичко онова, което нито думите, нито музиката могат да изкажат. Много по-млад от всичките онези млади старци, с които са пълни улиците. Защото вътрешното богатство е младост, защото търсещият дух не остарява, а духовната леност е вече старост.

Женен бил. Какво е бракът? Доживотен затвор за двама? Създаващ утежняващи присъдата обстоятелства — деца. Заради децата, в името на тяхното щастие лъжата трябва да продължава. Защото децата се раждат в определените условности, ако нарушиш условностите, неминуемо ги травмираш, няма начин. Трудно е за тях да разделят и да обичат поотделно това, което са обичали като цяло. Отнема им спокойствието, сигурността, душевния комфорт. Дори когато са пораснали, станали самостоятелни и сами влезли в капаните на брака. Затова ли на запад все по-често не се женят, макар да живеят съвместно. Да, обаче с договор или без договор, за децата е едно и също, подписът не променя нещата, липсата му облекчава процедурите по раздялата, но само за тях двамата.

Любовта е свободна, казваше ѝ той, любовта е от рода на циганите, тя не признава закони, не познава ограничения. Тя е

истинският брак на сърцата, пред който никой не може да издигне пречка. Тя е над условностите, над обстоятелствата, над живота дори, тя надживява живота. Защото Бог е любов, творческата искра, заради която сме на тоя свят, защото ние сме тук като градинари в божията градина, да пазим и продължаваме Творението, тази божествена искра се разгаря тъкмо благодарение на любовта, без нея тя умира.

Говореше ѝ на руски език. Беше го учил в училище, но не като другите свои сънародници — по задължение и с нежелание, беше се самообразовал и го беше научил достатъчно добре, макар да го говореше с твърд унгарски акцент. Една книга го беше подтикнала към това — Достоевски — „Престъпление и наказание“. На петнайсет години я беше прочел на унгарски, страшно я беше харесал, макар и да не я беше разбрал. И беше решил, за да я разбере напълно, да я прочете в оригинал. Така се беше започнало. Сетне Тургенев, Толстой — и единия, и другия, че и третия, оня от романсите — „Средь шумного бала“ — можел е да стане певец, искал е да пее, все още има чудесен баритонов тембър, само като го чуе и я побиват тръпки, като музика, прониква през кожата ѝ и тя има чувството, че я кара да свети. Все едно какво казва, даже да говори на унгарски, да, нека говори на унгарски, музиката на този удивителен език полепва по устните ѝ, подава ѝ ръка, повежда я по пустата, където сърцето ѝ заиграва с ритъма на конските копита, онези от втора рапсодия. Лист просто е превеждал на музикален език унгарската реч, писал я е на ноти. Всеки език си има неповторим музикален израз, говорят, че музиката няма нужда от превод — глупости. Чайковски пише руския език, Лист пише унгарския, Брамс — немския, даже в унгарските си танци, даже и те са превод на немски музикален език. Можеш да се досещаш, но едва ли ще го разбереш напълно, ако нямаш представа за езика на композитора. Как беше: всеки пише както чува, всеки чува както диша... Може и да се диша на различен език.

А ето че има нещо, което наистина не се нуждае от превод. Това е гласът на сърцето, ритъма на неговите удари, с които разпраща кръвта във вените, то се усеща от всички и от всеки, то създава вътрешната музика, музиката, която звучи в нашите тела и която е разбираема от всички. Защото няма нужда от ноти, и от думи няма нужда. Когато я прегърне и сърцето ѝ започне да бие. Той го усеща без всякакъв превод. Защото с него сърцето ѝ се превръща в птица. И

тясно става на тази птица в клетката на гърдите ѝ, и иска тази птица да се измъкне и да излети, волно да се понесе през синьото на небето, за да достигне рая, за който е научила от докосването на неговите длани.

Защото любовта е птица волна, не можеш да ѝ заповядаш къде да лети и къде да кацне, небето я създава от синева и полет. Какво са всичките тези условности, които ние хората създаваме, всичките тези търговски договори и споразумения, сякаш не между свободни се сключват, а между роби, които с един подпис спират да принадлежат на самите себе си и стават притежание на друг, негова собственост.

Изневяра ли? Каква изневяра? На кого?

На тази, с която преди трийсет години си сключил договор за вярност, като че човек остава константа, неподлежаща на промени, не съществува опит, развитие, остаряване най-сетне, всичко онова, което наричаме живот. В най-съществените прояви на този живот сключилият договор е длъжен да остане неподвижен, замразен дълбоко, като труп в замразителя, от който не можем да се избавим. Толкова векове обществото се е изграждало върху една лъжа, върху едно принудително премълчаване. Защо? Заради парите — ще каже Енгелс, заради сигурността при наследяването им, заради частната собственост.

Ето пак собственост.

Изневяра ли? Ето от какво най-много ме боли, казваше ѝ той, от това, че съм изневерявал на себе си.

Приемал съм лицемерни обществени догми и фалшив морал за мои вътрешни принципи и убеждения и съм ги спазвал строго, като непрекъснато съм се отдалечавал от себе си, от същността си.

Но ето, че се появи ти и аз се събудих. Погледнах в синьото на очите ти и разбрах, че съм свободен. Че човекът може да бъде свободен. Така ѝ казваше той. С думи, с устни, с пръсти. Заразяваше я със свобода и копнеж, с желание за полет, за извисяване, шеметно, безумно, изпепеляващо.

Фалшив морал? А религията? Какъв морал проповядва тя? Ищван беше католик, при това истински вярващ католик — то май това и означава думата „католик“, същото, като „православен“. Имаше едни италиански филми на времето, развод по италиански или нещо такова, гледала ги е като малка, оттам ѝ е останало, че католиците не могат да се развеждат. И май не бива да ползват противозачатъчни средства. А и

да изневеряват на жените си — това пък съвсем не бива. Как ще бъде тогава? Същината на нещата. Имаше ли тук някаква опасна неискреност? Всъщност все едно ѝ беше колко добър католик е Ищван и как се справя със собствената си съвест. Важното е, че я обича, важното е, че погледът му стапя леда на ежедневието и я прави свободна, да, обичта му, в тази отчайваща чужбина, далеч от всичко онова, което я е формирало, единствено обичта му я прави това, което е тя сега, тази обич е... да, тя е истинската родина.

Но ако мами жена си, ако мами своя бог, който е навсякъде и който вижда всичко, откъде да е сигурна, че не мами и нея? Беше му задали този въпрос на последното турне преди три дена, пътуваха с колата, имаше и други колеги да не са сами, за конспирация, после имаха два часа за себе си. Старите улички, уютното ресторантче с баварска кухня и бира, с еленови рога и репродукции на Рембранд по стените — „Автопортрет със Саския“, през дебелия тумбести стъкла не проникваше достатъчно дневна светлина, така беше измислено, гостите да са на свещи. Ресторант за влюбени. И тогава тя го попита. Знаеше, че засяга нещо много интимно, неговата вяра, неговата съвест.

Но той не беше наранен. Напротив. Охотно ѝ разказваше. Хората навсякъде всичко объркват, превеждат Откровенията на несвършения човешки език и от това произлизат недоразуменията. Вавилонското стълпотворение. Не съпругата, а Невестата Христова е, чиято вяроност трябва да спазваме до амина, а това е Светата Църква, еклезиата, събранието в името Божие. Земният ни живот е от Цезаря, трябва да отдадем цезаровото Цезарю. И само Божието да отдадем Богу.

Душата. Усещаше, че започва да ревнува, някъде в стомаха се надигаше парещата ревност. Душата му никога нямаше да бъде нейна. Нейна? Душата? Ето че пак започваше да мисли за притежание, как би могла да ѝ принадлежи душата на друг. Мефистофела!

Тук ли я беше срещнал? На тази земя? В този свят? Цезаровия? Попита го.

Да, тук, отговори ѝ, но земната среща беше само сянка, само рефлексия от онази, истинската среща, някъде горе, където се бяха докоснали душите им.

Къде? В рая ли?

В рая? Не, това не можем да наречем рай. И по въпроса за рая всичко е объркано от превода на човешки. Да кажем така — на онова

място, където душите обитават. Но няма душата ми не е вътре в мен? Не, човешкото тяло е прекалено груб затвор за нея, тя обитава фините светове, имаме връзка с нея, или нямаме, като радиосигнал е, като интернет, освен когато губим тази връзка, замърсявайки атмосферата. Чрез греха.

Грехът? Какво е грехът? Не е ли изневяратата? Аз ли съм грехът?

Глупости. Грехът е липсата на любов, убиването на любовта, отричането ѝ, недопускането ѝ до себе си. Ако съжителстваш с някого без любов — това също е грях, въпреки че спазваш всички поети задължения и подписани договорености, пред светската и църковната власт. Защото изневеряваш на Любовта, най-важната от трите, а значи, че гасиш божествената искра в себе си, гониш Го от дома си.

Сладко приказваше, като проповедник. В Унгария не са се откъсвали така от религията, както в Съветския съюз, не са взривявали храмове, не са изпращали свещениците в Сибир. Разсъждаването по тези въпроси е било разрешено и ето плодовете. А при тях — полуприсмехулно, полусериозно, отчитайки попските безобразия, някакви отчаяни опити да се закачиш на една унищожена традиция, каква ти традиция — беше чела Бердяев, но не знаеше кога са постите. Че и как се пости също не знаеше. Литургията ѝ беше известна единствено като нотна партитура. В църква беше влизала да разглежда стенописите и иконите. От малка нейният баща ѝ показваше символиката на изобразителното изкуство и неговата красота. Беше споменал за времето на иконоборство, когато са го отричали, защото тази красота и съвършенство е започнала да заменя Бога, когото изобразява. Нито лицето му сте виждали, нито гласът му сте чували. Обаче това си беше в реда на нещата, една такава, свенлива религиозност, далеч от всякакво доктринерство, усещана само от време на време като парване в сърцето. Като предчувствие за любов.

А от религията на дедите ѝ, от еврейската религия нямаше никаква представа. Знаеше само, че признават Стария завет, но не признават Христос, чакат истинския още да се появи.

И четат от дясно на ляво. Онези красиви и загадъчни еврейски букви, от които тя също нямаше никакво понятие. Всичкото му беше такова на съветското наследство поколение след поколение — нито атеизма му — атеизъм, нито религията му — религия, от всичко по малко и накрая едно нищо и никакво. Непринадлежност към нищо,

безотцовщина, безродие, безверие, без... А не е ли това свободата? За тези, които разбират? Да не принадлежиш на никоя група, на никоя земя, на никоя философия. Сурова, самотна, страшна, леденостудена свобода.

Усети, че настръхва. Не, такова нещо не е за нея, това е за гениите, за избраниците, за... Тя иска да е човек, топлокръвен човек и нищо човешко да не ѝ е чуждо, да бъде обвързана, да бъде част от, да бъде, в края на краищата, нечия собственост, да се отдаде напълно, безрезервно и да изчезне като личност, да стане само част от една любов. Това също е свобода!

Когато беше с Ищван, просто ѝ беше хубаво да съществува, да я има на тази земя, на този свят. И светът беше хубав, независимо дали грееше слънце, или мокреше дъжд, дали беше топло или студено, всичко беше хубаво, защото с Ищван всичко си беше на мястото, всичко си беше така, както трябва да бъде, въпросите бяха вече и отговори.

Освен в почивните дни. В почивните дни Ищван отиваше със семейството си на излет. Даже в ден като тоя, когато вятърът хвърля студен дъжд в лицето и сякаш слънцето завинаги се е отказало от нас, ден, в който няма надежда, има гадост и безизходица.

В живота няма условно наклонение. Ако беше, ако не беше, щеше ли да... Няма такова нещо, което се случва, се случва. И все пак Людмила се улавяше често да си мисли какво би било, ако... Ако се беше родила по-рано, ако беше срещнала Ищван като негова връстница, ако се беше оженила за него, ако беше майка на децата му. Ето сега щяха да бъдат заедно на излета, щяха да се смеят в някое крайпътно ресторантче и да се целуват, когато децата не ги гледат. Ако не беше закъсняла да се роди. Утешаваше я факта, че все пак се беше родила в Ищваново време, ами ако беше дошла на този свят много по-късно, след като него вече го няма? Това щеше да бъде истинският ужас. Все пак се срещнаха, познаха се, хванаха се за ръце и различните им времена се преплетоха.

За бъдещето не мислеше — живеј днес и сега. Имаше ли надежда Ищван да се разведе, да се ожени за нея, какво щяха да кажат родителите ѝ, когато ги видят двамата, щеше ли да му роди деца, които със сигурност щеше да обича почти колкото него, какво идваше после? Людмила гонеше тези въпроси, не им позволяваше да се доближат до

съзнанието ѝ, макар да знаеше, че ги има, че чакат и все някой ден ще я връхлетят. Ищван не говореше никога за развод, той не признаваше подписите под брачното свидетелство, а където няма брак, не може да има и развод. Това, че беше семеен, че живееше с жена си и децата си, че излизаше с тях всеки почивен ден, беше просто една условност, условност като тази, че беше роден в Унгария, че живееше и работеше в Германия, че след пролетта идва лято, че слънцето грее, а дъжда вали. Такава беше физическата среда на обкръжението му и нито имаше смисъл, нито някаква нужда тя да се променя. Цезаровото — Цезарю. А тя беше млада, винаги си беше мечтала за деца — три: момче, момиче и каквото дойде. Ако не биваше да се оженят, може би щеше да е щастлива да забременее. Да роди дете, което да прилича на него и което да бъде доказателство, че тази връзка не е сън. Както фотографите снимат един прекрасен пейзаж, за да могат да му се наслаждават и след като той изчезне, да го запечатат завинаги в нещо материално, отделно съществуващо.

Симо обоистът е фотограф, никъде не ходи без фотоапарата си, снима и през прозореца на автобуса, какво толкова снима, не е ясно, казва, че иска да запечата неща, които вижда. Значи — които другите не виждат, а ги вижда само той. За какво му са? За да си ги колекционира. Когато тя дойде в оркестъра, ѝ предложи да я снима — тя отказа. Модел — това ѝ се струваше неморално, може би щеше да поиска да я снима и гола, фотографите са едни... И после някой познат на баща ѝ да отвори фото страницата в интернета и да я види! Традиционните ценности, моралът бяха на почит в семейството, така я бяха възпитали, така и досега... И досега ли? Какво правеше сега да целува женен мъж по кафенетата, да държи ръката му и да се оставя да я омайва с приказките си, да я оплита в тънката паяжина на щастието. Но това е нещо друго, точно това е истинският морал — живееш според сърцето си, значи живееш по божиите закони.

Дъждът като че намаля. Паякът се показва, пропълзя по мрежата си, провери туй-онуй и отново се скри. По-добре беше да вали, гръмотевичната буря, която бяха предсказали по телевизията повече щеше да съответства на настроението ѝ. Ищван сега държи ръката на жена си в крайградското ресторантче и ѝ разказва нещо, какво ли? Какво всъщност може да ѝ разказва, какво ли я интересува тази самодоволна кошрамба, какво, освен скапания ѝ бутик, освен успеха на

децата ѝ в Гимназията и Университета — големият май ще се дипломира тази година — и модните прически. Всеки път, когато Людмила мине край магазинчето и я зърне вътре, тя е с нова глава. За какво си говорят — за прически ли? Или за неделната служба, благост и смирение. И няма вече да грешим — чак до утре, че нали през другите седем дни трябва да натрупаме нови грехове — за да има какво да ни се опрости. Да, в неделя те първо ходят на църква — задължително. Излетът е след това. Цезарю — цезаровото, Божието — Богу. А между впрочем, веднъж стана дума, макар, че той избягваше да говори за нея — и двамата ги е родила с цезарово сечение. Цезаровото — Цезарю... Не, не може така, не бива да злобее, не бива да ревнува, не бива да я мрази, това са чувства за слабите, това са отсамни чувства, прекалено низки, прекалено греховни. Пак от чувството за собственост породени. Той не е нейна собственост, нито на жена си, той не може да бъде собственост на друг човек, той е той. И затова го обича. И онова кльоцаво изрусено създание, което си въобразява, че на базата на един подпис го притежава, много жестоко се лъже... Ето, че пак иззлюбя. Да обичаме враговете си. Е да, ама Илона не ѝ е враг, да, даже враг не би могла да ѝ бъде. Как да я обича?

Разводи, бракове, промени на статуквото, всичко е от този свят, всичко е отсамно — казваше ѝ той, — цезарово е. Затова няма смисъл да го променяме, нали не искаме земни договори да скрепяват нашата небесна връзка?

Не искаме ли? Е добре, не искаме. Само при мисълта колко ще се опошли всичко, как ще се удави в скандали, дела, клюки, разправии, дали няма наистина да забравят онова, което ги свързва, само тях двамата, дали няма да започнат да се мразят. Още е рано, може би покъсно, може би нещата някак от само себе си... Тя е млада още, има толкова много години, през които все още ще може да ражда деца — тричките: момченцето, момиченцето и онова, третото — на късмет — каквото дойде.

Но само като си представи, че може сега тя да е с него, че може сутрин да се събужда до него на леглото за двама, че вечер неговата ръка може да я милва, вместо нейната собствена, с мисълта за него, че може да седят един до друг в автобуса на турнетата, да се целуват открито пред всички, да откриват заедно непознати градове, да откриват заедно и Русия, и Унгария, защото когато са двамата и най-

познатото става ново и вълнуващо, всяка стъпка, всеки поглед е преживяване, когато са двамата, светът е девствен, току-що създаден и чака да бъде открит и изживян. Такова едно ежедневие — приказка! Не живот, а празник без край. Иначе ѝ остават само трохи — миговете между автобуса и концерта, между репетицията и пътя към квартирата. Симфонията на ежедневието: ноти, ноти, ноти! И тя — жива единствено в паузите между нотите.

Той не идваше тук никога. Кварталът е пълен с колеги от оркестъра, че и бутикът на жена му е съвсем наблизо. Ако се случваше Онова, а то се беше случило тъкмо три пъти, то се случваше набързо в някое часово хотелче в покрайнините на непознат град, достатъчно далеч от концертната зала, в която час по-късно щяха да свирят. Музика инструменталис. Но дори за кратко, дори за мигове, тези мигове бяха вечност, вселените се изправяха в щастлив сблъсък и на върха на цунамито бяха те двамата, божествени в своето върховно щастие, достигнали райските предели, беше невъзможно, невъзможно да се опише, невъзможно да се изживее, по-велико отколкото човек има сили да си представи, беше музика — Музика Мундана — хармонията на космическите сфери. Пръстите му, търсещи бедрото ѝ. Взрив! Устните, докосващи ухото ѝ. Взрив! Думите, галещи, палещи, възпламеняващи слуха ѝ, думи — откровения, думи — заклинания. Взрив! И онези мощни изригвания в недрата на самата ѝ същност, издигащи я високо, високо, над невъзможното, над най-невъзможното невъзможно. Взи-и-и-и-и-в!

Само три пъти. А можеше да бъде всяка вечер, всяка сутрин. Ако бяха заедно.

Винаги като си спомнеш за тези сливания, се разтреперваше от желание, цялата — от главата до петите. Ето и сега... Грабна инстинктивно цигулката и зачеса Паганини — това помагаше, това успокояваше, това даваше кислород. Свърши виртуозния пасаж задъхана, но отново имаше въздух за дишане. Беше се изпотила, макар, че все още беше необичайно хладно. Ето сега, ще си поеме още няколко пъти дълбоко въздух и ще слезе да изпуши една цигара, това успокоява. Замайва и успокоява. Беше се научила да пуши наскоро, когато все още живееше у братовчедка си и обикаляше отчаяно театри и оркестри в търсене на работа. Разбира се, беше дошла твърде късно. И ако тук някаква не беше излязла по майчинство... Да, мястото беше

временно, но пък точно след година и половина се пенсионира Дарио, така че щеше да остане и след като се върнеше онази, как ѝ беше името — Регина. Казват, че не била женена, просто тъй забременяла, то това тук си се случва често, никой не се впечатлява. Има ли постоянно съжителство с мъж, няма ли — на никого не пречи, тук са потайни, не можеш да ги разбереш. И слава Богу. Интересно, какво щеше да каже баща ѝ, като разбере, че пуши. Странното е, че и тук тя не беше престанала да се съобразява с неговото мнение. Колко са различни. Да, колко са различни хората, които идват от различни държави, рожби на различни нрави и традиции, колко са различни.

Смачканата кутия в чантичката ѝ се оказа празна. Беше изпушила вчера последната цигара. И е неделя. Трябва да върви чак до бензиностанцията на Глокнерщрасе, или на киоска, киоскът е по-близо, но невинаги е отворен, обслужва го един дядо, все се оплаква, че нямало смисъл, че като се пенсионира, няма да намерят заместник, че го прави по-скоро като хоби, а не за пари. И си отваря и затваря, когато си иска. Май ще се ходи до Глокнерщрасе, добре поне, че дъждът спря.

Да можеше сега отнякъде да я види Серьогата — толкова разправи имаша заради неговите цигари, беше решила твърдо да го отучи от тях. Виждаше се негова жена, майка на децата му, затова той не трябваше да пуши. Млада беше, мислеше, че го обича, той ѝ беше първият... Е да, ама какво беше това с него, като свещ на вятър, лумне и угасне. Може ли да се сравни с пожара на истинската любов, в който изгаряше тя сега? Бедният Серьога, той може би още храни надежди, че ще го повика, или ще се върне. А може и да я е забравил, от колко месеца не ѝ е писал. Има ли значение. Сергей не беше музикант, бяха съвсем различни хора, даже и да се опитваше да му разкаже нещо, нещо, което я вълнува, той казваше иронично: „Чайковски!“ и сменяше темата. Веднъж успя да го замъкне на концерт. Свиреха третата на Чайковски. И третият концерт на Бетовен във втората част. Героично издържа целия концерт, криеше прозявките си в шепи, не ръкопляскаше между частите, изобщо ѝ се струваше, че ще стане човек от него. Но не би. Винаги след това, станеше ли дума за музика, той произнасяше иронично дълбокомислено името „Чайковски“, поклащаше многозначително глава и променяше темата. А това беше любимият ѝ композитор, ето и сега репетираха „Ромео и Жулиета“,

когато Курт засвиреше с корната низходящите секунди, в които имаше толкова копнеж по неосъществимото, толкова тъга и горчивина поради невъзможността на една любов, едва се сдържаше да не се разплаче.

И третата. Непозволен, невъзможен копнеж. И тъга, безкрайна светла тъга. Чайковски.

На улицата я очакваше изненада. Изглежда „Росман“, дрогерията на ъгъла, работеше днес. И не само тя. Книжарничката на Бертелсман също беше осветена и от нея влизаха и излизаха хора. Не беше ли неделя? И изведнъж се сети, че беше „отворена“ неделя, магазините работеха в чест на настъпването на пролетта. Пролетта? В това студено мрачно време! Е, дъждът беше спрял, вятърът беше утихнал, беше се постопило. Бурята се отменяше. Напразно го беше взела този чадър. Людмила вървеше без някаква цел, купи кутия Марлборо от дядото на киоска, след това зави по ъгъла към чайния магазин, май чаят ѝ беше на свършване. Е не, че ще купи точно оттам, там продават скъпо, най-евтино е при турците. Само че те не бяха отворили, кепенците бяха спуснати. Пейките в парка зад църквата бяха мокри и нямаше как да седне на тях. Продължи към центъра, ето — и дрогерията „Мюлер“ беше отворена, и магазинът за електроника и компютри зад нея. А след него беше... Точно така, краката ѝ сами я бяха довели до бутика на жената на Ищван.

Беше отворено. Илона нещо бърбореше, както винаги на висок глас, с две клиентки, беше се покачила на стълбичка и сваляше от рафта някакви ножици за кройка. До бутика зърна колелото на поголемия им син, сигурно той беше в Макдоналд отсреща.

Трябваше да седне някъде, трябваше да седне, но къде? Можеше да седне едва в градината. Пейката беше мокра, полата ѝ подгизна и залепна за тялото ѝ. Все едно ѝ беше, все едно. Не мислеше за нищо, не беше отчаяна, изумена, разстроена, ядосана, не беше нищо от всичко това. Беше ѝ все едно. Всичко.

Може би по-късно щеше да се опита да измисли някаква история, която да го оправдае, той е забравил, опитал се е да ѝ се обади, но не е успял, авария в телефонните връзки, спиране на тока, някаква голяма повреда.

Ха — спиране на тока — в Германия?!

Нещо е станало, нещо се е случило и той не е успял...

Да, всичко това тя щеше да си го мисли по-късно, навярно, да плаче, да се съмнява, да вярва, да се надява, да се отчайва, а сърцето ѝ щеше да ридае с онези низходящи секунди на корната в „Ромео и Джулиета“. Може би. По-късно.

Сега нямаше нищо от това. Изобщо нямаше нищо. Съвсем нищо.

Странното вцепенение продължи и докато се изкачваше до третия си етаж, като си почиваше на всяка площадка като старица, и докато седна на масата, извади една цигара и я запали. Никога дотогава не беше пушила в квартирата си, смяташе, че не е редно.

Пушеше и гледаше през прозореца, без да вижда.

Нищо особено. Просто беше закъсняла. Късно е, вече е късно.

Паякът в ъгъла си беше хванал муха, откъде ли беше долетяла в този студ, беше я приспал с отровата си и търпеливо и грижовно я увиваше в мрежата си, за да може по-късно да си я изсмуче. Мухата все още потрепваше в унес с крилца, като в тих екстаз.

\$type=Разказ

\$labels=Етюд, Съвременна проза (XXI век), @От автора,
@Публикувано първо в Читанка

НОКТЮРНО

Нощ. Тъмна нощ. Време, през което се спи. Два часът след полунощ! Два! Да ме беше оставил малко да поспя тази нощ, да ме беше оставил на мира? Ама не. Като змия се плъзна погледа ти пак в очите ми и си остана там, гнездо си сви, изви се на кълбо, като змия. Усецаш ли го, копеле такова, нарочно ли го направи? Един поглед само. Сега ти си хъркаш блажено до сухолявата си жена, аз да му мисля тук, в тъмното. Дето е пълно цялото отгоре до долу с теб. Пълно е и прелива. Мамка ти! Мразя те. Чуваш ли, мразя те, бе кретен, само ако знаеш как те мразя! Остави ме, бе, остави ме на мира, искам да спя! Говедо такова, как успя да обсебиш нощите ми, изверг! Как ме накара да се събудя от белия си сън, точно когато сънувах такова спокойствие и отчаяние, така си бях свикнала с това мое отчаяние, обичах си го, обличах си го в цветни парцалчета от мечти и думички. Сега, когато се събудих за погледа ти, за скрития си копнеж по теб, сънят ми потъна някъде в дълбокия кладенец на мрака, защото мракът е толкова пълен с теб, че в него няма място за сън, няма място и за мисъл, за нищо няма място, даже и за мен самата, чуваш ли бе, копеле проклето, и за мен самата няма, и мене ме няма вече, няма ме, бе!

Не, стига толкова, достатъчно! Аз не съм маймуна. Даже и маймуната има някаква индивидуалност, и тя е човек. И тя има сили да каже: стига! Дотук! И да се обърне и да заспи. Съвсем сама, насаме със сънищата си, със своите си сънища, в които я има само нея и където си прави това, което си иска тя, а не някой друг. И на това ли нямам право? Отговори бе, гад, отговори, като те питам. И това ли ми е отнето? Или ще чакам, като всяка нощ, да затворя очи и да се появиш веднага от тъмнината, да ми цъфнеш. Не искам да те виждам, искам да съм силна, да съм сама, да съм аз. Не искам да виждам очите ти и оня поглед, от който ми омекват краката и съм готова да се срутят, не искам да гледам полуусмихнатите ти устни, в които има толкова топлина, толкова мекота, такова концентрирано желание, набрана несподелена нежност, че ще се взривят, ако ги докосна с моите, изсъхнали, жадни за

тях, така ми се иска да проверя наистина ли ще се взривят, по-силно е от мен, тогава там, в светлото, се въздържам, успявам да се устискам, скривам обхваналото ме вълнение, но сега, в самия център на нощта, където всичко е позволено... Когато си мой, целият — мой, само мой!

И така както си ме обсебил цялата, от ноктите на краката ми до върха на косите ми, знам, че те няма. Даже те няма и за да ме освободиш. Ако беше тук, щеше да ми кажеш: Легни и заспи! И щях да те послушам, непременно щях да те послушам. А сега как да ми го кажеш, като те няма? Ти си в мен, в огледалото на желанието ми, само там... Ама как само си там, ако можеше отнякъде да се видиш, щеше да се възхитиш. От идеята за себе си, от онова, което съм направила от теб. Защото съм те измислила, чуваш ли, от горе до долу съм те измислила, по мой си образ и подобие. Защото съм си въобразила, че чрез теб по-пълно измислям самата себе си, такава, каквато съм измислила да се измисля.

Ужас, кога ще спя! Утре на пулта ли? Хайде с Вивалди горе-долу нещата са още под контрол, там концентрацията върху пасажите е толкова необходима, че не ми остава време да се замисля — онази механика, която създава съвършенство на музикалния образ, невидимата скулптура с нейната неизбежна анатомия. И усещането се отразява в слушателите поради съвършенството на тялото ѝ, обладава мислите и чувствата им, съблазнява ги като неземна красавица, страстта си е тяхна работа. Ами Делиус след това? Взрив от нежност, завладяващо цунами, което помита всяко спокойствие, обърква, смесва, запалва, разгаря, хвърля в трескава наслада. Мен, нас — изпълнителите. Екстаз, сякаш небето се изсипва с всичката си синева отгоре ни, за да ни удави. Там страстта е наша работа, а при слушателите тя идва със суровата непоколебимост на вълна. Когато бях малка, едно мургаво момче ме научи да се гмуркам под вълните и да усещам как те преминават над главата ми със силата на едно невъзможно съвършенство. Може би още тогава съм придобила някакво предчувствие за екстатичното, за оргазма. Най-обикновено момче, от плажа, такова, с което правите замъци от пясък и тичате към хладната ласка, хванати за ръце, запознанство за два-три дена. „Утре пак на това място, нали?“ „Не става, утре си тръгваме“ Оп-па-а, ми бемол минор! Тъжната тоналност, аз лично не познавам по-тъжна! Обаче какво от това? Важното, че сега имам онова усещане за

разбиващата се над главата ми вълна, без да си давам сметка, че в някакъв смисъл то е подарък от него. Да, веднъж се опита да ме целуне. Съвсем накрая. За довиждане. Ама какво си въобразява той, как смее, аз да не съм тука... И му заших един шамар... Ами да, той даже не ми харесваше, ама никак, е, играеше добре, помня, приятно беше да играеш с него, ама такова... как се казваше по онова време... да, „не беше моя тип“, много модерна фраза сред подрастващите и аз, дванайсет годишна пикла, я бях запомнила и я плясках със и без нужда, като че ли имаше „мой тип“, глупости. Просто любовта беше нещо ехе-е-е къде по-различно от това да си играеш на пясъка, трябваше да бъде де. Или от това, да се мушкаш с главата надолу под разцъфтяващата вълна... А като си помислиш, това си е, нищо повече от това, ето ти сега спиш някъде там и не подозираш как мисълта ми, как онова вътрешно същество в мен, за което няма думи, се хвърля надолу с главата под идеята за твоята страст, за твоето докосване, за целувката ти, която си въобразява и жадува, жадува, жадува да го залееш цялото със себе си, като вълна, зашеметяваща, изгаряща, изпепеляваща. И все пак този Делиус в един момент ми напомня Чайковски, един хармоничен ход, даже така го е оркестрирал, като в „Лешникотрошачката“... Да, така е, за да се освободя от сладката му отрова, се опитвам да анализирам, темата на цигулките се повтаря от обоя, после от флейтата, може би анализът ще ме охлади и ще мога да го свиря спокойно, без да се обливам в пот, да треперя цялата и без опасността да се изпразня тук, направо на пулта на мястото, на което самата музика се изпразва. Защото ти си там, седиш от другата страна на диригента, на втория пулт на първите цигулки и съсредоточено и ритмично движиш лъка. И почти не поглеждаш към нещастната челистка, разтворила крака и стиснала здраво челото си между тях, която ти изпраща всеки звук като послание, като молба, като въздишка, като шепот, като стенание.

А като трето идва Форе и нещата губят контрол... Точно това сега. „Пелеас и Мелизанда“. Сицилианата! Най-хубавата, най-съвършената, най-романтичната, най-нежната музика, която някога е била създавана, музика, която ме връща при мен самата, при началото ми, при моята свята невинност, при първата любов, при нейната чудесна проекция в теб. И докато се чудя как да сдържа сълзите си, изпълнена с тъга и блаженство, ти ме поглеждаш, да, точно мен

поглеждаш и ми се усмихваш, точно на мен се усмихваш. И аз избухвам, цяла се взривявам вътрешно, нищо не остава от мен там, от всичките ежедневни игрички, преструвки, съображения, ритуали, всичко онова, което навличаме всеки ден като маска на деня, онзи грим, с който гледаме да се прикрием, да се престорим, да си играем игричките, дето ги играем всеки ден, да се правим на онези, на които сме свикнали да се правим за пред другите, че и за пред себе си, всичко това изчезва, изгаря, стопява се в един миг, като да не е било, и аз оставам пред теб и пред себе си, и пред целия свят каквато съм — освободена от всякакви роли, чиста, гола, истинска, красива. Красива!

Ето сега ще затворя очи и ще заспя. И миг преди да заспя, ще усетя върху устните си твоята целувка, бегла, лека, случайна. Понякога и такава целувка, съвсем измислена, може да бъде по-истинска от истинска, тя е животоспасяващо изкуствено дишане, което ще ми върне способността отново да си поема въздух.

Нощта е... Нощта е друга вселена, друг свят, в нея всичко е друго, нещата изобщо не са същите, и мислите, и думите, всичко е различно. Паралелни светове ли? Дрън-дрън. Ето го истинския паралелен свят — нощта — безмилостно разголен и яростен, където страховете са истински страхове, надеждите са истински надежди, любовта е... Само музиката може да бъде сравнена с нощта, тя ѝ е сестра.

Ако не бяха съседите, ако не беше така отвратително всичко в този ужасен затвор, наречен жилищна кооперация, можех да извадя челото и...

Челото. Моята първа любов. Моята голяма любов. Истинската!

Сега си спомням, някога, когато бях още млада, толкова млада, че всичко беше на една ръка разстояние — и небето, и земята, и мигът, и бъдещето, първото ми назначение. Бях толкова объркана, че още на втората репетиция дойдох с минижуп, тогава беше на мода. И трябваше да хвана челото така, настрани. Тогава оня, грубия диригент, те затова и го уволниха по-късно, за грубо отношение, а той се оправдаваше, че това му било чувството за хумор, едно време в ГДР не правило на никого впечатление, Шмит, той беше дошъл от изтока съвсем скоро след промените, та той се обърна към мен с цялата язвителност, на която беше способен и каза така, че да го чуят всички: „Колежке, не се бойте от челото, то няма да Ви дефлорира, хванете го

както трябва“! Простак. Е, млада бях, ама нахъсана, кръвта се качи в главата ми, трябва да съм се изчервила. Спокойно разтворих широко крака право срещу него и бавно нагласих инструмента между колената си. Даже помня с какви гащички бях тогава. Какво знае той, отдавна ме беше дефлорирало челото, душата ми беше дефлорирало, беше я направило душа на зряла жена. Защото моето чело не беше част от мен, аз бях станала част от него. „Инструментът трябва да се разглежда като продължение на тялото — обичаше да казва професор Мендел, — само по този начин можеш така да влезеш в музиката, че да станеш неделима част от нея“. И това не бяха празни приказки, не, така го чувствах и тогава, даже и сега понякога се връщам към това усещане. Е, тогава хвърчахме нависоко, тогава се мислех за Жаклин дьо Пре, даже и дълга коса си бях пуснала, за да съм като нея, да имам нейната самоотдаденост, нейния екстаз в свиренето. Вярно, че я познавах само от стари записи, тя вече не беше между живите. Но пък Йо Йо Ма, Миша Майски, даже Ростропович беше още жив и човек можеше да се надява да попадне на майсторски клас при него. И кой друг инструмент може така да те обсеби, даже физически, като челото? Чувствах го буквално с тялото си, бедрата ти поемат вибрациите, грифът му откликва на всяко докосване на пръстите ти, главата му е легнала любовно на рамото ти, можеш само да го милваш по струните с лъка и то те изпълва цялата със звук, това ако не е любов, здраве му кажи. Любов във всичките й проявления, даже чисто физически. Любов. И кой друг инструмент може така да изпълва пространството ти с матовия си нежен звук, да ти говори, да те направи цялата част от вибратото си, неслучайно Сен-Санс изобразява лебеда с него, оня, нежния, любовния лебед, не лебеда от Туонела на Сибелиус, за който и английския рог не е достатъчно жесток.

И ето, че ти дойде, седна при мен в кантината и започна да ми говориш. Че звукът на инструмента е най-добрия катализатор на душата на изпълнителя, той изграждал мелодията като чудесна фигура, по-крехка и по-прозрачна от въздуха и в тази великолепа скулптура ти ме виждаш, виждаш моята съкровена истинска същност, прекрасна и съвършена. Защото, каза ми, ако се опитвам да бъда незабелязана и скрита като Пепеляшка край огнището, то музиката, тази вълшебна дреха на музиката ме издава, истинската аз. Принцесата! Обърках се, никой дотогава не беше говорил така с мен, започнах да дрънкам

глупости, казах ти, че ме ласкаеш, че... ами гледам да свиря добре, това нали ми е работата, старая се да си я гледам. И тогава ти хвана ръката ми, погледна ме с оня твой поглед и ми каза да не се преструвам повече, да не се срамувам от красотата си, да не ме е страх да бъда себе си, онази себе си, която дълбоко в сърцето си познавам и при която, единствено при която, съм у дома. Помня всяка дума, казах, че не ти вярвам, а всъщност ти вярвах, ох как ти вярвах, ти беше сламката, за която се залових и изплувах от поредната депресия, в която тъкмо бях започнала да се спускам. „Погледни ръцете си — каза ми, — тези дълги фини пръсти, те издават дълбока душевност, тънка чувствителност. Музиката минава през сърцето и оттам, с неговите удари, се предава на пръстите ти и те с готовност стават нейните изпълнители, жреците в нейния храм“. Пръстите ми, които са направили мазоли от свиренето, загубилите чувствителност мои пръсти? Знаех, че не е истина, но така ми се искаше да е истина. И, разбира се, направих се, че не ти вярвам. Но номерът не мина. И ти го разбра. Беше ме хванал в клещите на моето самообожание и нямаше пускане. После не помня как съм свирила във втората част на репетицията, което значи, че съм свирила добре. Е, ако Ищван не се беше разболял, водачът на групата, и не ми беше хрумнало аз да му изсвирия солото, целият този разговор нямаше да се състои, нямаше да има повод да се състои. И като за контраст — същата вечер Торстен, тогавашният ми приятел, каза по време на секса една от дежурните си фрази: „Обичам ги, бе, обожавам ги тези твои пръстчета, така страхотно могат да милват!“, усетих, че изтрезнях. Изведнъж изтрезнях от цялото това пиянство, наречено влюбване, тази ненужна игра на любов с него, очите ми се отвориха и видях колко глупаво, нелепо, преиграно е всичко това, защото той винаги ме беше откривал единствено и само за себе си, за собствените си нужди. Докато ти ме откри за мен самата. Боже мой, има ли още такива мъже, си помислих, които да те направят красива, истинска, желана, горда, че си жена, че съществуващ. „Има ги, — казваше Силке едно време, — само че са женени“.

Да. И с по две-три деца.

Оня ден след концерта те видях с жена ти, сухоляво намръщено същество, смачкано от ежедневието, с нервно шарещи очички, от онези, които непрекъснато търсят повод за ревност, беше дошла на

концерта. Не, не, несправедлива съм, всъщност аз не я мразя, защо да я мразя, тя има морално и юридическото право всяка нощ да си ляга до теб, да те прегръща, да получава ласките ти, това е така, просто е така, факт. Аз имам единствено правото да те обичам, да изживявам всяка нощ мечтата си по тебе, като болка от отворена рана. Сладка болка... Какво имам още, освен нея. Музиката?

Да, музиката... Диктатура на нежността, царство на Духа. И ние сме все още единствените служители на хармонията, тоновете, звуците, които произвеждаме се сливат в абсолютната Любов. Тайнство на любовта е, нищо друго. Твоите и моите звуци — заедно в едно божествено тяло, в онази невероятна крехка фина безумна скулптура на Музиката, която живее само миг, само един безкраен миг Вечност. Чуваш ли, бе, кретен, там сме заедно, аз и ти, там сме истински заедно!

Снощи заспах след два. Днес не мога. А снощи успях. И, разбира се, веднага се появиха кошмарите — в дежурния си ред. Първият. Веднага след него — вторият. Както обикновено. Първият не мога да го разкажа, не го помня, никога не мога да си го спомня. Само се събуждам, цялата мокра от пот и сърцето ми блъска в гърлото като лудо, блъска, блъска... Вторият го знам в подробности, той е ярък като триизмерно кино и толкова често го сънувам. А след това ставам разтреперана и отивам при челото, отварям кутията, поглеждам. И чак след това мога да легна спокойна. Защото в този кошмар аз седя на сцената и свиря. А не чувам музиката. Знам какво и къде трябва да натисна, знам нотите, фразите, пунктуацията, щрихите, всичко. И го правя. Но музика няма. И в един миг осъзнавам, че челото ми няма струни, лъкът се плъзга някъде по въздуха, пръстите ми трескаво скитат по празния гриф, мъчат се да се хванат за звуците, но не би. Звуци няма. Защото няма струни, всичко е само видимост, лъжа е, не е истинско. И винаги като вълна ме блъсва през лицето една и съща мисъл — ето, това е моят живот, това е истината за мен — въобразявам си, че свиря, че имам своя неповторима мелодия, че сливам поточето ѝ, което изтича от мен с реката на голямата музика. А всъщност не е вярно, всъщност натискам с пръсти само един празен ням гриф. Плахо поглеждам към публиката. Всички слушатели имат едно лице, едно и също лице. И това лице не изразява нищо — като неутрална маска е.

Публика, каквато заслужава моята „музиката“, без емоции, без приемане, или осъждане. Манекени. Страшно...

Може би ако успея някоя нощ да си спомня първия си кошмар, ще разбера... какво ще разбера? Не зная. Ще получа отговор на въпрос, който още не мога да задам.

Запалих нощната лампа. И тази нощ няма да се спи. Ето там, насреща ми, зад креслото — плаката на Ман Рей — тяло на жена като чело. Подарък от Симо обоиста, той нали е малко нещо фотограф. Тогава, на рождения ден, много ми хареса, харесва ми и сега, макар прекрасно да зная, че челото е мъж, много нежен, много романтичен, но мъж. Затова големите челюстки като свирят, правят любов с него, погледнете Жаклин дьо Пре, а големите челюсти беседват с него, разсъждават, спорят, стигат до велики истини, погледнете Ростропович, или Миша Майски, или Йо Йо Ма. Неслучайно Бетовен е смятал челото за най-мъдрия инструмент, та точно челото измисля „темата на радостта“ в деветата симфония и я налага на целия оркестър. Мъдър събеседник, с който си струва да изпиете бутилка — две вино и да стигнете до истината, която лежи на дъното на чашата, до радостта, или строг и страстен любовник, чийто призивен нежен глас чувате с коленете си, с бедрата си, с кожата си. И с цялата си същност.

Винаги съм го знаела. Винаги. Но ти ми помогна да осъзная, че съм го знаела. В безкрайните ни разговори. И истинските, и измислените. И всичко вече не беше същото друго беше, съвсем друго. Нова земя и ново небе.

И когато те заварих да упражняваш някакъв пасаж, двоен гриф, в който мелодиите вървяха една срещу друга, а от време на време, като че случайно се закачаше и трета струна. Попитах те откъде е това, ти се смути и не ми каза. Каза ми по-късно, в кантината, където без никакви уговорки и церемонии седна на моята маса. Каза ми, че пишеш тайно, че си написал концерт за цигулка и оркестър. Но защо не го покажеш на Райнер, — попитах те веднага, — нека го изсвирим. Не, — каза ми ти, Райнер те е канил да му инсталираш „Финале“, онази програма за писане на ноти на компютъра и да му обясниш как се работи с нея. Тогава си му показал, като пример, партитурата на концерта си, дано се сети да ти предложи... Е, сетил се, — както ми разказваше, — отворил пред теб един шкаф, пълен с партитури,

писани от самия него — квартети, квинтети, симфонични поеми, две симфонии, та даже и почти едно действие от опера. Станало така, както ми казваше братовчеда Фриц, дето все пише и вече издаде една стихосбирка: „Преди като споделях с някой познат: «Написах стихотворение», той отговаряше: «О, интересно, дай да го видим!», сега като кажеш на някого: «Написах роман», той отвръща: «И аз!»“.

Напиши музика за цигулка и чело, ето това напиши. Солопартита с цифрован бас. Анима и Анимус! Нещо като „Целувката“ на Роден. Само че ти ще свириш мен, а аз — теб. Защото цигулката е жена, а челото — мъж. Ето такава извисяване с теб, такава прозрачна статуя от трептящ въздух — това ще бъде екстаза, любовта, истинското сливане, оттатък материята, оттатък духа, оттатък телата ни, оттатък чувствата ни, Там!

Чуваш ли, бе! Събуди се, стани, иди си в кабинета и започвай да пишеш. Веднага!

Ама и аз съм една, нощта ме кара да си въобразявам, нощта ме вкарва в своя си свят, където нещата не са каквито са, а други, съвсем, съвсем различни. Не само тебе си те въобразявам, ами и себе си, и самата себе си, измислям си привързаности и си вярвам, ох, как си вярвам. Толкова ли съм сама? Толкова ли съм ужасно сама, толкова ли ми липсва нежност. Това не е само дума — нежност, това го има в музиката, има го в жеста, с който докосваш струните и те ти отговарят.

Ако има струни. Иначе само си въобразяваш. Мислиш си, че служиш на музиката, а служиш на едната видимост.

Като цялата тази моя измислена любов. С тебе. Няколко кафета, няколко разговора, няколко докосвания — по ръката, по бузата. Но когато ме хванеш за ръка, ей така, за довиждане, пръстите ти ми казват толкова много. Само за миг — цял един ням диалог, в който има толкова много. Да, и три целувки, така, без нищо, поздравления след успешен концерт, на рождения ден — в рамките на допустимото. Само ние усетихме силата — за двама ни. Аз и ти. Ако може да се вярва на очите ти. Да, очите ти, оня притаен зов, с който ме преобръщаш като ръкавица, изтръгваш ме от маската на ежедневието и ме връщаш към самата себе си. За да можеш после да прошепнеш: „Колко си хубава. Знаеш ли колко си хубава?“ Както оня ден, в онова кафене... Тогава щеше да ме целунеш, усещах го, исках го, страхувах се, че ще го направя, страхувах се, че няма да го направя. Защото можеше да

бъде началото, но едновременно с това щеше да бъде и краят. На нещо, което никога не е започвало. Защото денят е ден, друг свят, друга територия, там нещата са други, и логиката е друга. Аз също съм друга. Ако семената на погледа ти избухват през нощите, то денят е мащеха за тях. „Знаеш ли колко си хубава?“ Ами знам, разбира се, как да не знам. Нали ти ме правиш толкова хубава, твоето присъствие, твоето съществуване на тази земя, очите ти, докосването на твоите пръсти, от което изтръпвам. Знам, хубава съм, хубава! И какво ти отговорих тогава там, в кафенето? „Престани, защото наистина ще се разсърдя. Всяко нещо си има граници“. Точно така. В стила на деня, набързо намъкнала маската на страха. Страх от границата, от онова, което ни очаква отгатък. Защото ще е пак разочарование.

И ми остават нощите. И твоите измислени от мен устни, които ще ме приспят, ще ме приспят, ще ме приспят...

И Музиката.

Може би това е, което ще ме приспи, съвсем тихо, нещо много нежно, звуци, които милват и приспиват, и приспиват, а твоят образ се отдалечава, отдалечава се все повече и повече и аз заспивам, свободна и успокоена. Ето това е — новият диск — Мартину, Рапсодията за виола.

Затварям очи, музиката тихо изпълва цялото пространство, не оставя място за теб, и за мен не оставя място, просто сега съществува единствено тя, единствено тя.

И водопадът от звуци, виолата. В която си ти, ето те, истински, влюбен, добър. Добър!

Защото сега си истински, сега те има. И мене.

Колко просто, колко истинско е всичко, леко като докосване, бързо, като полет, като разтваряне. Отключваш музиката в мен, караш ме да трептя, да резонирам с вселената, да се разтварям в безкрая, да бъда туптяща част от мелодията на сферите, от живота, самата аз да бъда живот. Само със своето присъствие в мен, с увереността ми, че те има и че погледът ти съществува тук, съвсем близо и може да ме срещне, да ме прониза и да ме направи прозрачна и съществуваща.

Колко сме безкрайни, колко сме безсмъртни в мига на своята тиха увереност, колко сме красиви. Косите ни разпиляват нежните мълни на времето, очите ни прозират през мъглата на съществуването и вечността е там, вълнуваща и досегаема, трябва само да протегнем

ръка, за да я докоснем с пръсти, да я хванем като ябълка и да я откъснем. Трябва да я откъснем.

Ето, тихо вървя към теб. По стъпалата на звуците.

Много тихо, на пръсти, боса, влизам в съня ти, наметнала само наметалото на невидимостта, за да не те тревожа. Тръгвам по усещането за твоите стъпки, за да те настигна по пътеката, всичко ми говори за теб, всичко е изпълнено с твоето присъствие, пълно е с усещането, че леко си минал и си останал навсякъде, не като спомен, не като сън, а като истина, по-истинска от всяка истина. Гмуркам се в усещането за теб, безкрайно мъдра и безумна, обезумяла от порива на заливащото ме желание, затичвам се и ето, че наметалото, което ме прави невидима се свлича от раменете ми и аз оставам гола и пламенна пред внезапния ти поглед, аз съм част от твоя поглед, когато се обръщаш към мен, за да ме вземеш в дълбокото на очите си, за да ме обгърнеш със силата на своето съществуване, с вярата ми, че те има, потъвам в теб, разтварям се, изчезвам и едва сега осъзнавам колко много, колко силно, колко стремително и бурно съществувам, колко съм истинска в тази вселена от нежност.

Лека нощ, любими. Лека нощ.

Аз съм тук, аз съм тук. Облечена в звуци.

Лека нощ.

Издание:

Автор: Георги Караджов

Заглавие: Соната

Издание: първо

Издател: Читанка

Година на издаване: 2023

Тип: сборник

Националност: българска

Редактор: Георги Караджов

Художник: Георги Караджов

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/18521>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.